

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศรีสมร ครุยานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2554

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศรีสมร ครุยานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2554
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

บทคัดย่อ
ของ
ศรีสมร คุรยานนท์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2554

ศรีสมร ครุยานนท์. (2554). การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของคุรุศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ, อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์.

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของคุรุศูนย์
การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ของคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับ
การสอน การได้รับการอบรม ขนาดของศูนย์ฯคน.เขต/อำเภอ และจังหวัดที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
สังกัด 3) รวบรวมข้อเสนอแนะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
จำนวน 226 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่
ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจก
แจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) และวิธีการ
ของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีระดับการปฏิบัติการจัด
กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่
มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้าน
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามตัวแปรต้น พบความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญทาง
สถิติ ดังต่อไปนี้

คุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มี
ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการแตกต่างจากคุรุที่ไม่ได้รับการอบรม และมี
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสูงกว่า

คุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก มีระดับการปฏิบัติการจัด
กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านหลักสูตรแตกต่างจากคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สังกัดใน
สถานศึกษาขนาดใหญ่ และมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสูงกว่า

คุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับการปฏิบัติการจัด
กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านหลักสูตรแตกต่างจากคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในเขต
ปริมณฑล และมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสูงกว่า

3. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีข้อเสนอแนะ ควรจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน สังคม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จัดกิจกรรมให้บูรณาการเนื้อหาวิชาที่เรียนและตามความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต และควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีทั้ง การสอบภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

ORGANIZING OF INTEGRATED LEARNING PROCESS IN BASIC EDUCATION CURRICULUM
B.E. 2551 OF THE COMMUNITY LEARNING CENTER TEACHER
IN BANGKOK METROPOLITAN REGION.

AN ABSTRACT
BY
SRISAMON KARUYANON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University
May 2011

Srisamon Karuyanon. (2011). **ORGANIZING OF INTEGRATED LEARNING PROCESS IN BASIC EDUCATION CURRICULUM B.E. 2551 OF THE COMMUNITY LEARNING CENTER TEACHER IN BANGKOK METROPOLITAN REGION.** Master thesis, M.Ed. (Adult Education). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Snong Lohitwisas, Lecturer: Dr. Gumpanat Boriboon.

The purposes of research were to; 1) study the organizing of integrated learning process in basic education curriculum B.E. 2551 of the community learning center teachers in Bangkok Metropolitan Region in three aspects : curriculum, learning activities and learning measurement and assessment 2) compare the organizing of integrated learning process by gender, age, education qualification, working experience, responsible education level, training experience in integrated learning, and size of the center in nonformal education, and province; 3) gather recommendations on the organizing of the integrated learning.

The study sample consisted of 226 community learning center teachers in Bangkok Metropolitan Region. They were derived through a multi-stage random sampling. The instrument used for collecting the data was a rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe's method.

The research findings were as follows:

1. The level of organizing of integrated learning process in basic education curriculum B.E. 2551 of the community learning center teachers in Bangkok Metropolitan Region as a whole and each aspect were at a high level; ordering from high to low level as 1) curriculum 2) learning activities and 3) learning measurement and assessment

2. The comparison of the organizing of integrated learning process in basic education curriculum B.E. 2551 of the community learning center teachers in Bangkok Metropolitan Region by variables, the significant statistical differences were found as follows: The teachers who had training had different level of organizing of integrated learning process from the teachers who did not have and their average scores of opinions were higher. The teachers who worked in the small size of the institute had different level of organizing of integrated learning process from the teachers who worked in the large size ones and their average score of the opinions were higher. The teachers who were in the community learning center in Bangkok had different level of organizing integrated learning process from the teachers who were in Metropolitan Region and their average score of opinions were higher.

3. Suggestions of the community learning center teachers in Bangkok Metropolitan Region were as follows: Curriculum should be practical, real usefulness, and relevance to the conditions of community, and social context. The organizing of learning activities should be integrated to the needs of learners and their way of life. The measurement and assessment should be varied covering testing in theory and practice.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ของ

ศรีสมร ครุยานนท์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ)

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์)

.....กรรมการ

(ดร.ปาน กิมปี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รศ.ดร.สนอง โลหิตวิเศษ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา ดูแล และแนะนำการจัดทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และมีประสบการณ์ในการทำวิจัย สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการทำงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา กรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิริญทวี ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ดร.ปาน กิมปี หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ให้ความกรุณามาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม และคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ให้ความรู้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และให้คำปรึกษา แนะนำ ทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วัฒน์ โรจน์สัมฤทธิ์ นางพรทิพย์ กล้ารบ ข้าราชการบำนาญ ดร.ปาน กิมปี หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ นางสาวอังค์ สีताल ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพระโขนง และนายไพฑูรย์ อินทร์เนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้กลุ่มตัวอย่างช่วยกรอกแบบสอบถาม และทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นพี่ นิสิตปริญญาโท ปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ และพี่น้องทุกคน ที่ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจตลอดมา

ท้ายสุดผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบุพการี ตลอดจนครู อาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คุณค่า ความดีความงามและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครอบครัว ที่เป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือและห่วงใยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ศรีสมร ครุยานนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	9
การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	17
หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	23
การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	29
การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สถิติที่ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	67
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ.....	75
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ.....	88

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	92
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	92
วิธีดำเนินการวิจัย.....	92
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	103
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	112
ภาคผนวก ข วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	114
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีสัมประสิทธิ์แอลฟา.....	122
ภาคผนวก ง กรอบแนวคิดของแบบสอบถาม.....	129
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	146
ภาคผนวก ฉ หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม.....	159
ประวัติย่อผู้วิจัย	165

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.....	55
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.....	58
3 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	65
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวม และรายด้าน.....	67
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านหลักสูตร เป็นรายข้อ.....	67
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล ด้านการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรายข้อ.....	72
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล ด้านการ วัดผลประเมินผล เป็นรายข้อ.....	74
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	76
9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล โดยรวมและรายด้านจำแนกตามเพศ.....	76
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	77
11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวมและรายด้านจำแนกตามอายุ.....	77
12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	78

บัญชีตาราง (ต่อ)

[illegible]

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภูมิภาครุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	87
24 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.....	88
25 ข้อปัญหาของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้การจัดการศึกษา เป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนเก่ง คนดี และเป็นคนมีความสุข หลักการที่สำคัญคือให้การศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22) ให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการ (มาตรา 23) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์และปฏิบัติจริง คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่านใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (มาตรา 24) จากการให้ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต ได้กำหนดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ (มาตรา 15) การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ขาดโอกาส และพลาดโอกาสทางการศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้เรียนสามารถได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้ยี่ดิสระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 2 กลุ่มหมวดวิชา ได้แก่กลุ่มหมวดวิชาพื้นฐาน มีวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มหมวดวิชาประสบการณ์ มีวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน วิชาพัฒนาทักษะชีวิต 1 วิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 วิชาพัฒนาอาชีพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546: 9 – 11) และหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต/อำเภอ มีครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังต่อไปนี้ 1) ประชาสัมพันธ์และการแนะแนว 2) การปฐมนิเทศ 3) การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 4) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้

เป้าหมายสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และพึ่งตนเองได้โดยใช้กระบวนการการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้เข้ากับชีวิต สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ไม่เพียงแต่รัฐจะมีหน้าที่จัดการศึกษาเท่านั้น แต่ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่และจริงจัง เป็นการระดมทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชนมาจัดการศึกษาแนวคิดดังกล่าว ได้กำหนดเป็นหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ 1) หลักความเสมอภาคทางการศึกษา 2) หลักการพัฒนาและพึ่งพาตนเอง 3) หลักบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต 4) หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 5) หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2547: 28 - 29) หลักการดังกล่าวเป็นหลักการที่อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ 2 ประการคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาความเป็นมนุษย์ซึ่งได้บูรณาการเอาการเรียนรู้ และวิถีชีวิตเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน โดยผู้เรียนไม่แปลกแยกไปจากของจริงที่ได้ประสบอยู่ ซึ่งจะทำให้มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักและเข้าใจตัวเอง อันจะเป็นปัจจัยให้พัฒนาไปสู่จุดหมายของชีวิตได้อย่างเหมาะสม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2545: 11)

สำหรับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) การจัดกิจกรรมการพบกลุ่ม 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง 3) การทำโครงการ 4) การสอนเสริม 5) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 6) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546: 6 - 7) สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนได้ติดตามผลการดำเนินงานพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขาดประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่มีความรู้ในเรื่องการทำโครงการ สื่อที่จะใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2546: 51 - 53) และจากผลการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้พยายามปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ แต่ไม่สามารถจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ได้มากนัก การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้ ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนไม่มีการอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงขาดความชัดเจนในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ (มาลี รัชตะนาวัน. 2546: 2)

จากแผนงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 ได้ให้ความสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เนื่องจากพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ไม่จัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมไม่ตรงตามแผนการเรียนรู้ และไม่เตรียมการสอนล่วงหน้าตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ ไม่กำหนดจุดเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังเขียนแผนการเรียนรู้ ทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรายวิชาไม่บูรณาการกัน หรือบางหมวดวิชามีการบูรณาการอยู่บ้าง แต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการและไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นการเรียนการสอนในกลุ่มจึงมีบรรยากาศยึดครูเป็นศูนย์กลาง ขาดสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย แหล่งเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติและ การปฏิบัติจริง

รวมถึงไม่ส่งเสริมการคิดผสมผสานสาระและการเชื่อมโยงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน ในส่วนของตัวครูเองก็ยังขาดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับผู้เรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 จึงได้จัดอบรมครูศูนย์การเรียนชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการหลักสูตรระหว่างหมวดวิชา รวมถึงผสมผสานสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียนได้ โดยอบรมให้กับครูศูนย์การเรียนชุมชน 11 เขต หลักสูตรการอบรมเป็นการทดลองจัดเนื้อหาแบบบูรณาการระหว่างหมวดวิชาที่มีครูผู้สอนคนเดียวจัดกระบวนการเรียนรู้ รวม 3 หมวดวิชา คือวิทยาศาสตร์ 1 (บังคับ) สังคมศึกษา 1 (บังคับ) และภาษาไทย 1 (บังคับ) โดยทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ และกำหนดหัวเรื่อง (Theme) รวม 15 หัวเรื่อง แล้วดำเนินการพบกลุ่มตามกำหนดไว้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งบันทึกผลการพบกลุ่มทุกครั้งหลังจากการพบกลุ่มเสร็จสิ้นลง สำหรับเนื้อหาสาระใน 3 หมวดวิชามาบูรณาการโดยการนำหลักการและวิธีการแบบบูรณาการมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) บูรณาการสาระสำคัญของการเรียนรู้ 2) บูรณาการจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) บูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 4) การกำหนดหัวเรื่อง เป็นการนำขั้นที่ 1 – 3 มาตั้งเป็นหัวเรื่อง (Theme) เพื่อเป็นแกนในการบูรณาการ 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) การใช้สื่อที่เหมาะสม 7) การประเมินผล 8) กิจกรรมต่อเนื่อง 9) บันทึกการสอนของครู หลังจากการจัดอบรมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 มีจุดมุ่งหวังให้ครูศูนย์การเรียนชุมชน มีความรู้ความสามารถและนำไปใช้จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เขียนแผนการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักสูตร นำเนื้อหาสาระของหลักสูตรมาศึกษาและวิเคราะห์ วางแผนการจัดกิจกรรมโดยการบูรณาการตามแผนที่กำหนดไว้ มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล (บัญญัติ ครุฑพุ่ม. 2550: 22)

จากเหตุผลดังกล่าว ครูศูนย์การเรียนชุมชนยังขาดประสบการณ์อย่างมากในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยที่สถานศึกษาของศูนย์ศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาครูศูนย์การเรียนชุมชนแล้ว แต่การพัฒนา ยังไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง และเป็นผลทำให้ผู้เรียนขาดประสิทธิภาพไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐและของสถานศึกษา ดังนั้นครูศูนย์การเรียนชุมชนซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความจำเป็นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ครอบคลุมทุกเรื่อง ด้านหลักสูตรต้องมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตร สามารถนำหลักสูตรที่หลากหลายมาบูรณาการได้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องรู้จักกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และด้านวัดผลประเมินผลต้องมีความเข้าใจในเรื่องการประเมิน ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนชุมชน และคาดว่าผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และยังเกิดคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนมากขึ้นไปด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 3 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรม การสอนแบบบูรณาการ ขนาดศูนย์เขต/อำเภอ ศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้หน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทางวิชาการที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานในสังกัดให้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน ตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

2. สามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้มีความสามารถปฏิบัติงาน และมีประสิทธิภาพตามนโยบายของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3. การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าและสนับสนุนงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการวางแผนพัฒนาครูอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ครูมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ในการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ และการพัฒนาบุคลากรตามพระราชบัญญัติการศึกษา อย่างมีคุณภาพต่อการปฏิบัติงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 เขต ปริมณฑล จำนวน 29 อำเภอ จำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 575 คน ได้แก่

1. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 342 คน
2. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ปริมณฑล จำนวน 233 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) และการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยการใช้ตารางสุ่มของเครซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ที่ความคลาดเคลื่อน ระดับ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 226 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้
 - 1.1 เพศ
 - 1.1.1 ชาย
 - 1.1.2 หญิง
 - 1.2 อายุ
 - 1.2.1 ต่ำกว่า 30 ปี
 - 1.2.2 31 – 40 ปี
 - 1.2.3 มากกว่า 40 ปี
 - 1.3 วุฒิการศึกษาที่จบ เช่น พธ.บ , วท.บ , ศศ.บ , ค.บ. , บธ.บ
(โปรดระบุ).....
 - 1.4 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 - 1.4.1 น้อยกว่า 3 ปี
 - 1.4.2 3 – 5 ปี
 - 1.4.3 มากกว่า 5 ปี

- 1.5 ระดับการศึกษาที่สอน/ชั้น
 - 1.5.1 ระดับประถมศึกษา
 - 1.5.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 1.5.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 1.5.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 1.5.5 ทุกระดับการศึกษา
- 1.6 การอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 1.6.1 ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 1.6.2 ไม่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 1.7 ขนาดของ ศูนย์เขต/และศูนย์อำเภอ
 - 1.7.1 ขนาดเล็ก
 - 1.7.2 ขนาดใหญ่
- 1.8 ศูนย์สังกัด
 - 1.8.1 ปริมณฑล
 - 1.8.2 กรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 3 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านหลักสูตร
- 2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หมายถึง หลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต และสังคมมีการบูรณาการอย่างสมดุล ระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม

2. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ให้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้โดยการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การทำแผนการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประสานงานจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้

3. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการกำหนดสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ มีการบูรณาการด้านสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการนำกระบวนการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ในวิชาเดียวกัน หรือสาระการเรียนรู้ต่างวิชามารวมกัน ร่วมกับสภาพวิถีชีวิต ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.1 หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดว่าด้วยปรัชญา และแนวคิด เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

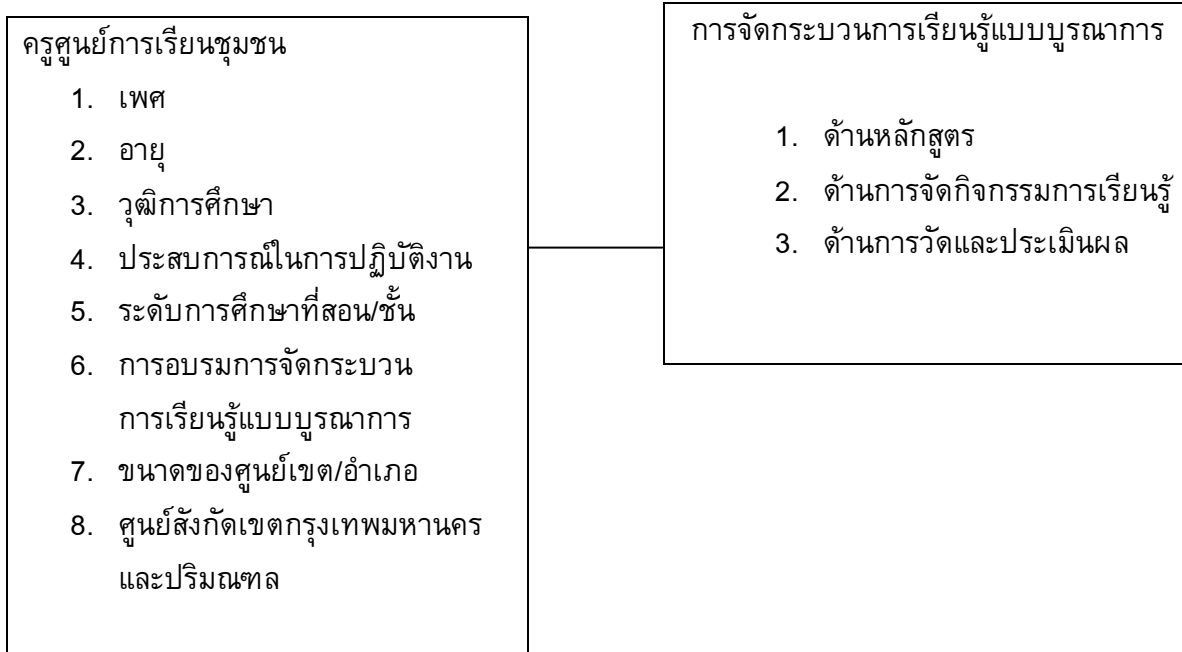
3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล และการเรียนรู้แบบชั้นเรียน โดยมีแผนการเรียนรู้ของครูและนักศึกษา ร่วมกันทำงานโดยมีส่วนร่วม และรวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)

3.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการซึ่งแสดงถึงการพัฒนาความก้าวหน้า ความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นการประเมินผลจากสภาพจริง สอดคล้องกับชีวิตจริง เกิดจากพฤติกรรมความคิดและวิธีการปฏิบัติลักษณะบูรณาการ เช่น การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้รายวิชา การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การประเมินคุณธรรม และการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

4. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หมายถึง พื้นที่ที่เป็นเขตเมืองของกรุงเทพมหานคร และจังหวัดที่ตั้งติดกับกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลประกอบด้วยจังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม และจังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้



สมมติฐานการวิจัย

1. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีเพศต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
2. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีอายุต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
3. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
4. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
5. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีการสอนระดับต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
6. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมและไม่ได้รับการอบรม มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
7. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ทำงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตและอำเภอ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
8. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับ การปฏิรูปการเรียนรู้
2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
5. การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับ การปฏิรูปการเรียนรู้

ในการศึกษาหัวข้อการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กับ การปฏิรูปการเรียนรู้ มีประเด็นที่จะศึกษา คือ 1.1 ความมุ่งหมาย 1.2 แนวทางจัดการศึกษา 1.3 ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ 1.4 การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยรายละเอียดในแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้

1.1 ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้จะมุ่งปลูกจิตสำนึก เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความเสมอภาค และความมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ภาควิชาภูมิปัญญาในการเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย สามารถประกอบอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้ระบบการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า จากการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งที่จะพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้พัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถพึ่งตนเองได้ สามารถเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ที่เรียกว่าการศึกษาตลอดชีวิตและถือว่าผู้เรียนนั้นสำคัญที่สุด

1.2 แนวทางจัดการศึกษา

หมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลักการ สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทางการมีส่วนร่วมสรรค์สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 5-14)

1. หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2. สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมืองการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

3. กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อ แม่ ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาสถานที่

4. บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

5. การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

6. การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และ

ประเทศชาติหลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับโดยสาระของ หลักสูตรทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพิ่มการพัฒนา วิชาการและวิชาชีพขั้นสูง การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

7. บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในสถานศึกษาร่วมกับบุคคลรอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหา วิธีการแลกเปลี่ยนการพัฒนาระหว่างชุมชน

8. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละ ระดับการศึกษา

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษา ต้องยึดผู้เรียนเพราะทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ โดยสาระการเรียนรู้เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม การบูรณาการ การดำเนินตามวิถี ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเป็นครู พ่อ แม่ ชุมชน สิ่งแวดล้อมมีส่วนในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา รัฐมีบทบาทส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิต ภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเครือข่ายชุมชนมีบทบาทสร้างสังคมให้เข้มแข็ง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการ เรียนรู้ที่ชัดเจน แม้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ของชาติเป็นงานที่ยาก แต่เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่ง สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ทุกส่วนของสังคมไม่ว่าฝ่ายนโยบาย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหารชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปครั้งนี้ โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นคนไทยที่พึง ประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข

1.3 ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียน และลักษณะกระบวนการเรียนรู้ตาม แนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้คือ (อุดม เขยกิจวงศ์. 2544: 34 – 35)

1.ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ ผู้เรียนที่พึงประสงค์คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และ มีความสุข

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมี **คุณภาพ** มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลมีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความ คิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มี **สมรรถภาพสูง** ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่นทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยีมีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม ประเทศชาติ

คนมีความสุข คือ คนที่มี **สุขภาพ** ดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

2. ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ เป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดหมายสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อพึ่งพาตนเองได้เนื่องจากใฝ่หาความรู้ได้เอง และใช้ความรู้ทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (อุดม เขยกิจวงศ์. 2544: 37)

สรุปได้ว่า ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ เป็นกระบวนการทางปัญญา พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เรียนรู้อย่างมีความสุข เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

1.4 การปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นการปรับแนวทางและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ ยึดหลักการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเรียนรู้คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ด้วยการพัฒนาคุณภาพครู บุคลากรทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่ใช้นั้นประกอบไปด้วย 2 ส่วน ดังนี้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 40)

1. หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจถึงความเป็นชาติไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ

2. หลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรสถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระตามกรอบสาระการเรียนรู้ และหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นโดยบูรณาการหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่นที่มีองค์ความรู้ตามสภาพชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า จากการที่ทุกฝ่ายเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ต้องการเน้นในเรื่องคุณภาพของคน จึงปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลให้ได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพจึงได้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง สำหรับใช้จัดการศึกษาของประเทศ

การปฏิรูปการเรียนรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพ “คน” โดยเฉพาะในเรื่องของการคิด การวิเคราะห์ เพราะการเรียนการสอนที่ผ่านมาเน้น “ความจำ” ซึ่งทำให้การพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนทำได้ในขอบเขตจำกัด นอกจากนั้นครูยังทำหน้าที่เป็น “ศูนย์กลาง” ในการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควร การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้” (คณะทำงานปฏิรูปการเรียนรู้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน. เอกสารอัดสำเนา มปป.)

นักวิชาการ นักจิตวิทยา ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ ปรัชญาแนวคิดที่เกี่ยวกับการคิด การพัฒนาสติปัญญา การเรียนรู้ การสร้างความรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนดังนี้

ทฤษฎี “พหุปัญญา” (Multiple Intelligences) ของการ์ดเนอร์

เป็นผู้นำเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสติปัญญาของมนุษย์ คือทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งนิยมเรียกว่า MI (Multiple Intelligences) โดยอธิบายว่าที่ผ่านมาสติปัญญาหมายถึง ความสามารถเพียงหนึ่งหรือสองด้าน คือความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกะ และหรือความสามารถทางภาษา แต่ที่จริงแล้วยังมีสติปัญญาด้านต่าง ๆ อีกหลายด้าน เป็นองค์ประกอบในการประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน การ์ดเนอร์เสนอไว้ 8 ด้าน ได้แก่ สติปัญญาด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ และคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ด้านเนื้อหามิติสัมพันธ์ ด้านการเข้ากับผู้อื่น ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความเข้าใจในธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์ทุกคนความสามารถ หรือสติปัญญาด้านต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับหนึ่งโดยที่แต่ละคนจะมีระดับความสามารถแต่ละด้านไม่เท่ากัน สติปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกขาดจากกัน แต่จะทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะในผู้ใหญ่ซึ่งมีบทบาทในชีวิตที่สลับซับซ้อนจะมีการผสมผสานการใช้สติปัญญาด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (อุดม เขยกีวงศ์. 2544: 39)

ทฤษฎีนี้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ให้โอกาสการศึกษา และเสรีภาพในการเรียนรู้โดยที่ทุกคนต้องเป็นผู้ชนะในแบบของตนเอง ดังเช่น ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะศึกษาโครงการ

“การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” กล่าวไว้ว่า “การศึกษาที่แท้จริงแปลว่าความเจริญงอกงามของชีวิต ทุกวันของแต่ละคนควรมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความสบายใจขึ้นในแบบของตนเองด้วยการศึกษา เพราะฉะนั้นการศึกษาที่เราจัดให้คนจึงควรหลากหลายและมีเกณฑ์วัดความสำเร็จที่หลากหลาย คนบางคนอาจปลูกต้นไม้เก่งมากกว่าเราก็น่าจะปล่อยให้เขาได้วัดความเก่งของเขาในการปลูกต้นไม้ได้ โดยไม่ต้องแข่งกับใคร คนทุกคนไม่จำเป็นต้องแข่งขันกัน เพราะจุดประสงค์ในชีวิตของคนแต่ละคนแตกต่างกัน และทุกคนไม่จำเป็นต้องเก่งพร้อมกัน ดีพร้อมกัน แต่ละคนต่างมีช่วงมีขั้นตอนในชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละคนอาจค่อย ๆ ดี ค่อย ๆ เก่ง ขึ้นด้วยการศึกษาตามแบบของเขาเอง เพราะฉะนั้นทุกคนจึงไม่จำเป็นจะต้องมาเรียนในโรงเรียนที่เริ่มต้นและจบลงพร้อม ๆ กัน แต่ทุกคนควรมีโอกาสเล่าเรียนไปตามจังหวะชีวิต และขีดความสามารถของตนเอง ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ถ้าคิดได้อย่างนั้นชีวิตของคนแต่ละคนก็จะมีสุขมากกว่านี้และจะสามารถเรียนรู้ได้กว้างขวางกว่านี้” (“จากความฝัน สู่ปัญญาเพื่ออนาคต” ตอนที่ 121 เพื่อทุกคนเป็นผู้ชนะอ้างอิงจากโครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. 2542)

ทฤษฎีและแนวคิดตามปรัชญา Constructivism

แนวคิดนี้ เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา (อูตม เชยกิจวงศ์. 2544: 40)

การประยุกต์แนวคิดนี้ไปใช้ในการเรียนการสอน โดย

1. ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้พบมีส่วนร่วมในประสบการณ์ และได้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับความจริง
2. ผู้เรียนมีโอกาสรสร้างความรู้ขึ้นมาเองจากประสบการณ์ต่าง ๆ โดยจะต้องสำรวจตรวจสอบ ทดสอบความรู้ที่ได้รับ และหาข้อสรุป

ตามแนวคิดของ Constructivism ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตัวผู้เรียนเอง วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม คือ การเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบสวน (Inquiry) ประกอบกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co – Operative Learning)

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) ของเอเล็น ทัฟ

ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่พบว่าผู้ใหญ่จะมีลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงมาก เพราะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้ใหญ่จะทำให้รู้สึก รู้จริง ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรืออาจมีการชี้แนะแนวทางบ้างจะเป็นความรู้ที่ติดตัวถาวร มากกว่าที่จะเรียนโดยมีครูคอยเป็นผู้บอกเป็นผู้ให้ความรู้ตลอดเวลา (อูตม เชยกิจวงศ์. 2544: 41) การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และการพัฒนาทักษะผู้เรียนจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่นเช่นเพื่อนหรือครูองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ

1. การหาแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้
2. การเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้
3. การวิเคราะห์และการกำหนดความต้องการในการเรียนรู้
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Popular Education) ของเปาโล แฟร์

เป็นผู้นำเสนอแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยเริ่มจากโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ ที่เน้นกระบวนการสื่อสาร การพูดคุย สนทนา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อภิปราย ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการพูดคุย อภิปรายวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดบทบาทของตนเองในการที่จะปรับเปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น แนวคิดวิธีการนี้ได้กลายมาเป็นทางเลือกใหม่ของการจัดการศึกษาให้กับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส และเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติที่ยั่งยืน (อุดม เขยกิจวงศ์. 2544: 41)

การนำวิธีการของการศึกษาเพื่อปวงชนไปประยุกต์ใช้ สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม ต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียน ใช้หลักสูตรต้องมีโครงสร้าง มีเป้าหมายกระบวนการวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
2. มีการเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งช่วยให้เข้าใจปัญหาร่วมกัน มองเห็นเป้าหมายร่วมกันทำให้เกิดความคิดร่วมกัน ดำเนินงานร่วมกัน เกิดความสามัคคีและพลังกลุ่ม
3. มุ่งพัฒนาความคิดริเริ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้การวิเคราะห์การมององค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของปัญหาทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
4. เริ่มต้นด้วยประสบการณ์ของผู้เรียน การจัดการศึกษาหรือการฝึกอบรมต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียนและถือว่าประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
5. วิทยาการ และผู้เรียนมีความสำคัญเท่ากัน มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความเคารพนับถือ จริ่งใจต่อกัน
6. กระบวนการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมและสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการแสดงออกของผู้เรียนทุกคน หลีกเลี่ยงการครอบงำทางความคิดของบุคคลหรือกลุ่ม

สรุปได้ว่า วิธีการของการศึกษาเพื่อประชาชน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดในการสอนผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นแนวมนุษยนิยม นักคิด นักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่มีความคิดเห็นในแนวทางนี้นอกจากเปาโล แฟร์ แล้ว ก็มีอีกหลายคนเช่น อีวาน อิลลิช (Ivan Illich) คาร์ล โรเจอร์ (Curl Rogers) เอลเลน ทัฟ (Allen Tough) แนวคิดที่สำคัญ ๆ เน้นศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือการแสวงหาเสรีภาพ มนุษย์สามารถเรียนรู้และตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง แต่อาจจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และสิ่งแวดล้อมภายนอก

แนวคิดเรื่อง “คิดเป็น” ของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์

ได้นำแนวคิด “คิดเป็น” มาใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเมื่อประมาณปี พ.ศ.2517 หลังจากกลับจากการประชุม World Education ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการระดมพลังสมอง เรื่องการสอนคิด ของนักการศึกษาประเทศต่าง ๆ แนวคิดเรื่อง “คิดเป็น” ของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์

สรุปได้ดังนี้ความเชื่อพื้นฐานของคิดเป็น คือ มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข ซึ่งความสุขของแต่ละคนแตกต่างกัน ความสุขของมนุษย์เกิดได้จากความประสมกลมกลืนของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ถ้าทำไม่ได้จะเกิดความขัดแย้ง มนุษย์ต้องการวิธีการปรับแก้ไขให้กลับคืนสู่ความกลมกลืนนั้น วิธีปรับแก้คือ ปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเอง ปรับทั้งตนเองและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากัน หลบไปจากสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้ที่ปรับได้จะต้องเป็นคน “คิดเป็น”

แนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมหรือเรียกว่า PL อาศัยหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม ผู้สอน/วิทยากร ช่วยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้ (อุดม เชยกิจวงศ์. 2544: 45)

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอน/วิทยากรช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้
2. การสะท้อนความคิดและอภิปราย เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมและเสริมสร้างบรรยากาศเพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายกลุ่มเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. สรุปความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด เป็นขั้นตอนการสร้างความเข้าใจของผู้เรียนเอง และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด
4. การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลการเรียนจากข้อ 3 ไปประยุกต์ใช้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543: 34) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วม เพื่อเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่อยากรู้ เกิดกระบวนการกลุ่ม เกิดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาโดยใช้การระดมพลังสมอง และใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การเขียนผังความคิด การทำเวทีประชาคม การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีความสำคัญ เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้กับผู้สอนทุกขั้นตอน

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรู้จากกระบวนการกลุ่ม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่ม หรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเหมาะกับผู้ที่เป็นผู้ใหญ่อีกรูปแบบหนึ่ง เพราะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ มีการสะท้อนความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และสรุปเป็นความเข้าใจของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้

2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในกระบวนการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. 2544: 13) ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงประเด็น 2.1 ความหมาย 2.2 ลักษณะการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 2.4 แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.5 บทบาทของครูผู้สอน 2.6 บทบาทผู้เรียน

2.1 ความหมาย นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543:121) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเองด้วยการคิด การค้นคว้า การทดลอง ตามระดับความสามารถ (Self-Paced Learning) ของผู้เรียนและสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 20 – 21) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายสาระกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดผลประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนขั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

จากความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ที่มีนักศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3. ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
5. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
6. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
7. ผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง
3. ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ
5. ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
7. ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้
8. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้

ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มีขั้นตอนดังนี้ (ราตรี อินกัน. 2542: 7 – 11)

ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1. เตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้ให้บริการด้านความรู้ ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้นจะต้องมีการระดมเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนเองรับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2. เตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป จึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์วิทยุ ฯ ศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาการต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน

3. จัดทำแผนการสอน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งคือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด จะวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ในการจัดทำแผนการสอนต้องเตรียมการในสิ่งต่อไปนี้

3.1 เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้และการสร้างความรู้ โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ ที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้ได้ทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของแต่ละคน

3.2 เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว จะพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผล แล้วจัดเตรียมให้พร้อมบทบาทของครูดังนี้จึงเป็นผู้อำนวยการความสะดวก เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

3.3 เตรียมการวัดผลและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่งคือ การเตรียมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะโดยเตรียมวิธีการวัด และเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

ขั้นดำเนินการ

ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดีและมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่ม โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุยปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

2.2 มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.4 ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนเกี่ยวกับชีวิตประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน

3. เน้นกระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

ขั้นประเมินผล

ดำเนินการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ทั้งนี้จะเตรียมเครื่องมือ และวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดจะให้ครอบคลุมทุกด้าน วัดและประเมินตามสภาพจริงโดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้นอกจากจะเป็นผู้วัดและประเมินผลตนเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

2.5 บทบาทของครูผู้สอน

ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

1. การประชาสัมพันธ์/แนะแนว การปฐมนิเทศ การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนการจัดการเรียนรู้
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (การพบกลุ่ม, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง, การทำโครงการ, การสอนเสริม, กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต, การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้)

ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการบริหารจัดการ

1. สำรวจความต้องการของประชาชน ชุมชนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเก็บรวบรวมหลักฐานข้อมูลความต้องการจัดกิจกรรมการศึกษา และกิจกรรมอื่น
2. ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. จัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมที่จะให้บริการ
4. จัดทำแผนงาน โครงการเพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาศูนย์
5. ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเป็นเครือข่ายการเรียนรู้
6. ให้บริการวัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อใช้ศึกษาด้วยตนเองของประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการส่งเสริมสนับสนุน

1. ประชาสัมพันธ์ (จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ กระดานข่าว ป้ายนิเทศ เสียงตามสาย หอกระจายข่าวประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ใช้สื่อบุคคล เช่นนักศึกษา ประชาชน องค์กรท้องถิ่น หน่วยงาน เครือข่ายหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น)
2. การแนะแนว (การให้คำปรึกษาและแนะแนวก่อนเรียน – ระหว่างเรียน และหลังการจบการศึกษา)
3. การกระจายและการหมุนเวียนสื่อ
4. การปฏิบัติงานธุรการ
5. การนิเทศการติดตามและรายงานผล

(กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546: 5-6)

สรุปได้ว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ทำงานตามบทบาทภารกิจอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สัปดาห์ละ 5 วันที่เน้นให้ครูนั้นจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ทำงานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเต็มเวลา จัดกิจกรรมการศึกษาการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีความสมบูรณ์เต็มที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีดังนี้

1. การเตรียมการสอน
 - 1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ
 - 1.2 ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
 - 1.3 วางแผนการสอน
 - 1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
 - 1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด และกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน
 - 1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
 - 1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

- 1.4.1 สื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน
- 1.4.2 เอกสารหนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน
- 1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่หรือโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- 1.4.4 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้
- 1.4.5 ห้องเรียนหรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นอาจจำเป็นต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ ในลักษณะใหม่

2. การสอน

- 2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
- 2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับแผนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง
 - 2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
 - 2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3.3 กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่
 - 2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม
 - 2.3.5 ให้คำปรึกษาและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
 - 2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น
 - 2.3.7 ให้การเสริมเรียนตามความเหมาะสม
 - 2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม
 - 2.3.9 ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม และ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล

- 3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน
- 3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

2.6 บทบาทของผู้เรียน

เมื่อครูปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้และพฤติกรรมการสอนของตนแล้ว ผู้เรียนก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนด้วย การเรียนการสอนจึงจะบรรลุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้

2. บทบาทในการศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง

3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้สะดวกขึ้น

4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต นอกจากนั้นการประยุกต์ใช้จะช่วยต่อยอดความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในความรู้นั้น และการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมได้

สรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคลคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติจริง กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ครูศูนย์การเรียนชุมชนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ โดยการผสมผสานประสบการณ์ วิถีชีวิต ทั้งนี้เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเด็นที่จะศึกษาเรื่องการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ 3.1 แนวคิด 3.2 หลักการ 3.3 จุดหมาย 3.4 ระดับการศึกษา 3.5 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ 3.6 โครงสร้างหลักสูตร 3.7 วิธีการจัดการเรียนรู้ 3.8 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แนวคิดการจัดการศึกษา โดยมีความเชื่อพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาที่นำมาใช้คือ ปรัชญา “คิดเป็น” มีแนวคิดภายใต้ความเชื่อที่ว่า “คนเราสามารถพัฒนา การคิด การตัดสินใจ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ ด้วยการฝึกทักษะ การใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งด้านตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวิธีการมาวิเคราะห์ เชื่อมโยง สัมพันธ์ สร้างสรรค์ เป็นแนวทาง วิธีการสำหรับตนเอง แล้วประเมินตีค่า ตัดสินใจเพื่อตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งเป็นลักษณะของคน “คิดเป็น” (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553)

3.1 แนวคิด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงาน ที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิต และสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ให้มีความสำคัญกับการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553: 2-5)

สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษา มีความเชื่อพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาที่นำมาใช้ คือ ปรัชญา “คิดเป็น” มีแนวคิดภายใต้ความเชื่อที่ว่า “คนเราสามารถพัฒนา การคิด การตัดสินใจ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ ด้วยการฝึกทักษะ การใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งด้านตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวิธีการมาวิเคราะห์ เชื่อมโยง สัมพันธ์ สร้างสรรค์ เป็นแนวทาง วิธีการสำหรับตนเอง แล้วประเมินคุณค่า ตัดสินใจเพื่อตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งเป็นลักษณะของคน “คิดเป็น”

สำหรับแนวคิดตามหลักสูตรตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม สร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับ ครอบครัว ชุมชน สังคม พัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร

3.2 หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีหลักการให้การศึกษาโดยโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สาระและเวลาการเรียนรู้ โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต บุคคล ชุมชน และสังคม มีการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ได้เรียนมา สามารถพัฒนาตนเอง รวมถึงมีการส่งเสริมให้ภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.3 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า จุดหมายของหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553: 6-8)

3.4 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยแต่ละระดับผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.5 สารการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้

มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการความรู้

มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการคิดเป็น

มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่างง่าย

2. สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

3. สาระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง และตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียภาพ

5. สาระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม

มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

3.6 โครงสร้างหลักสูตร

1. ระดับประถมศึกษา เรียนวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต วิชาเลือก 12 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต วิชาเลือก 16 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต วิชาเลือก 32 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

3.7 วิธีจัดการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการจัดการเรียนรู้วิธีเดียว คือ วิธีเรียน กศน. ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเอง ตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเองจากภูมิปัญญา ผู้รู้และสื่อต่าง ๆ

3. การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว

4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีเวลามาเข้าชั้นเรียน

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553: 9)

การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันกำหนดรูปแบบการเรียน โดยเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหา และสอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานของผู้เรียน โดยขณะเดียวกันสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริม ได้ทุกรูปแบบการเรียน เพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้มี 4 วิธีเรียน ประกอบไปด้วยการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล และการเรียนรู้แบบชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบได้ตามต้องการ

1.8 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เป็นขอบเขตการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นจุดเน้นของหลักการของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดว่าให้เน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามความแตกต่างของบุคคล และชุมชน สังคม หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ รายวิชา เนื้อหา เมื่อได้หน่วยการเรียนรู้แล้วให้นำหน่วยการเรียนรู้ไปทำแผนการเรียนรู้

ลักษณะของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เป็นการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในลักษณะที่เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินตามสภาพจริง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553: 10-11)

ประโยชน์ของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์รวม มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชา ทำให้ผู้เรียนระลึกถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว กระตุ้นผู้เรียนให้มีความรู้ทั้งลึกและกว้าง ทำให้เป็นผู้มีทักษะกว้างไกล ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาแต่ละวิชา และทำให้มีเวลาเรียนมากขึ้น
2. ทำให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริงโดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม และ ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีเจตคติที่ดี เป็นการเพิ่มศักยภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
4. ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพและปัญหาสังคมได้ดีกว่า สามารถพิจารณาปัญหาและที่มาของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ใช้ความรู้อย่างหลากหลายที่สัมพันธ์กัน ส่งเสริมให้เกิดทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและครู รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

ข้อควรคำนึงในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการ และขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ความยืดหยุ่น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน สังคม
2. การจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้
3. การกำหนดภาระงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ควรเชื่อมโยงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อให้เกิดชิ้นงาน/ภาระงาน

4. การวัดและประเมินผล ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ควรเป็น การประเมินจากการปฏิบัติจริง หรือการแสดงความสามารถของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อาจจะบูรณาการในสาระเดียวกัน หรือหลายสาระก็ได้ ขึ้นอยู่กับหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาใดบ้าง สาระทั้ง 5 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม ซึ่งมี 8 ขั้นตอน

1. วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน ชุมชน สังคม
2. จัดกลุ่มสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม
3. ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ พร้อมลำดับความต้องการ
4. ศึกษารายวิชาที่ลงทะเบียเรียนในภาคเรียนนั้นตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของ

สถานศึกษา

5. จัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้
6. จำแนกเนื้อหาที่บูรณาการได้ และบูรณาการไม่ได้จากรายวิชาที่ลงทะเบียเรียน
7. จัดลำดับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้
8. จัดตารางการเรียนรู้รายภาคเรียน

4. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในการศึกษาหัวข้อกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีประเด็นที่จะศึกษา คือ 4.1 แนวคิด และความเป็นมา 4.2 ความหมายของการบูรณาการ 4.3 ประเภทการบูรณาการ 4.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 4.6 การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ

4.1 แนวคิดและความเป็นมา

1. แนวคิดและความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เกิดขึ้นจากความเห็นของนักปรัชญาชาวอังกฤษ จอห์น ล็อก (John Locke) ที่ว่าเด็กจะไม่มีเวลาและกำลังที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้หมด ฉะนั้นเด็กจึงต้องสนใจแต่เฉพาะสิ่งที่จำเป็นที่สุด และที่เขาจะใช้บ่อยที่สุดในชีวิต ต่อมาจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักปรัชญาชาวสหรัฐอเมริกา มีความเห็นในเรื่องนี้ว่า การให้การศึกษาแก่เด็กควรจะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เพื่อการอยู่รอดของชีวิตตน กิจกรรมใหญ่ ๆ คือ การแสวงหาปัจจัยแห่งการดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมขั้นมูลฐานของมนุษย์ ย่อมจะทำให้เด็กเกิดความต้องการที่ ผู้เรียนรู้เห็นเองรู้สึกเอง ฉะนั้นเด็กย่อมจะเกิดความสนใจขึ้นโดยธรรมชาติ ความคิดของจอห์น ดิวอี้ มีอิทธิพลและพัฒนาการเป็นหลักสูตรบูรณาการ (บัญญัติ ครุฑพุ่ม. 2550: 4) หลังจากนั้นแนวคิดเรื่อง การบูรณาการมีวิวัฒนาการดังนี้

1.1 ปี พ.ศ. 2473 ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักการศึกษาและครูได้เริ่มคิดเรื่องบูรณาการแล้วเริ่มทดลองทำการศึกษา (รวมทั้งทดลองเรื่องบูรณาการ) เป็นเวลา 8 ปี เรียกการทดลองการศึกษาครั้งใหญ่นี้ว่า ผลการทดลอง 8 ปีนั้นมาใช้อย่างแพร่หลายในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป และเรียกการศึกษาในยุคนี้ว่า “การศึกษาแผนใหม่” (Progressive Education) ได้นำเอาความรู้เรื่องบูรณาการไปใช้กันแพร่หลาย

1.2 ประเทศไทยได้มีการเรียนการสอนเรื่องการศึกษาแผนใหม่ และเรื่องบูรณาการเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2496 ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ต่อมาสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยได้เผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ออกไปอย่างกว้างขวาง ความรู้และหลักบูรณาการได้ใช้อย่างเต็มรูปแบบในหลักสูตร ปี พ.ศ. 2521 (บัญญัติ ครุฑพุ่ม. 2550: 5)

แนวคิด หลักการและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสัมพันธ์กันและมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. แนวคิดของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. เป็นการเรียนรู้ที่ถือเอาวิถีชีวิตเป็นตัวตั้ง
2. เป็นการบูรณาการเพื่อชีวิตและสังคม
3. เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมไม่แยกส่วนเป็นรายวิชา
4. การเรียนรู้กับวิถีชีวิตและการทำงานเป็นเรื่องเดียวกัน
5. เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข

2. หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของบุคคล
3. กำหนดหัวเรื่อง (Theme) เป็นแกนในการบูรณาการ
4. มีการสัมพันธ์เชื่อมโยงหลายวิชาเข้าด้วยกันเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงหรือการดำรงชีวิตในชุมชน
5. ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และร่วมในการประเมินผล

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. ขั้นตอนเตรียมการ
 - 1.1 กำหนดนโยบาย
 - 1.2 การสร้างความเข้าใจ
 - 1.3 การเตรียมบุคลากร ครูผู้สอน ผู้เรียน สื่อ แหล่งเรียนรู้
 - 1.4 การจัดทำแผนงาน และโครงการ
2. ขั้นตอนดำเนินการ การบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศติดตามผล

3. **ขั้นประเมินผล** การประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ครู ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนแบบองค์รวม คือ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แบบสัมพันธ์กัน เชื่อมโยงกลมกลืนกัน เป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งมีผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจนลึกซึ้ง การเรียนรู้แบบบูรณาการไม่เรียนแบบแยกส่วนเป็นรายวิชา เพราะการเรียนแบบแยกส่วนเป็นรายวิชาจะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับโลกความเป็นจริง ขาดทักษะในการแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากสิ่งที่เรียนสำหรับในยุคการปฏิรูปการศึกษา ขบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอนที่มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และฝึกปฏิบัติให้ทำเป็น คิดเป็น มีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง ปลุกฝังการเรียนรู้คุณธรรมมีค่านิยมที่ดีงามนำไปบูรณาการความรู้ต่าง ๆ อย่างสมดุล

4.2 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

คำว่า “บูรณาการ” (Integration) เป็นกระบวนการผสมผสานหลาย ๆ เรื่องเข้าด้วยกัน ใช้ทั้งด้านการบริหารงานที่เรียกว่า การบริหารงานแบบบูรณาการสำหรับในด้านการเรียนการสอน นักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540: 30) ให้ความหมายว่า การบูรณาการคือ การทำให้สมบูรณ์ โดยขยายความว่าเป็นการทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว

วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 28) ให้ความหมายว่า การบูรณาการคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยมีการเชื่อมโยงผสมผสานกระบวนการสอน การสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ให้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539: 2) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการคือ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้วิธีการตั้งคำถาม (Questioning) และกระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving) มาเป็นตัวนำกระบวนการแสวงหาความรู้และทักษะ โดยไม่ยึดติดในโครงสร้างของสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน

สำลี รักสุทธี และคณะ (2544: 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นองค์รวมผสมผสานความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นกลุ่มมีการเชื่อมโยงความรู้อย่างกว้างขวางให้ความสำคัญกับผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

อรรถีย์ มูลคำ และคณะ (2544:10) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การเน้นที่องค์รวมของเนื้อหา มากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู

ประดิษฐ์ เหล่าเนตร์ (2545:1) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยผสมผสานความรู้ในกลุ่มสาระวิชาเดียวกันเข้าด้วยกัน หรือเชื่อมโยงความรู้ให้สัมพันธ์กับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ ได้อย่างผสมกลมกลืน โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการสืบค้นข้อมูล การสำรวจตรวจสอบ ซึ่งอาจจะให้นักเรียนเขียนออกมาในรูปแบบรายงาน (Report) หรือจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Work)

กู๊ด (Good. 1973: 308) กล่าวว่า บูรณาการคือ ความสอดคล้องกันของการเรียนรู้ในด้านองค์ประกอบทางจิตพิสัย (Affective Domain) และพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของแต่ละบุคคลและกลุ่มบางที่ก็เรียกว่าการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ (Humanistic Education) หรือการศึกษาที่สมบูรณ (Confluent Education)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการ จึงหมายถึงการรวมหรือเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อให้การเรียนรู้มีความสมบูรณ์ในตัว สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

4.3 ประเภทของการบูรณาการในการศึกษา ในการจัดการศึกษา แบ่งประเภทของบูรณาการเป็น 2 ประเภท คือ หลักสูตรบูรณาการ และการบูรณาการการเรียนการสอน

1. หลักสูตรบูรณาการ (Curriculum Integration) หมายถึง หลักสูตรที่มีการผสมผสานสาระตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสองวิชาขึ้นไป หรือกลุ่มสาระวิชาเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) เป็นจุดรวมหรือจุดกลางที่ต้องนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจได้มาจากสาขาต่าง ๆ ในวิชาเดียวกัน หรือได้มาจากหลายศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องโดยใช้เครือข่ายความคิด (Web)

ประเภทการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration หรือ Acurriculum) เป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระระหว่างวิชา หรือระหว่างศาสตร์หรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) มโนทัศน์ (Concept) หรือปัญหา (Problem) เดียวกัน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการบูรณาการข้ามวิชา ข้ามกลุ่มสาระ ข้ามศาสตร์บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการบูรณาการภายใต้เรื่อง จะได้เป็นหน่วยการเรียนรู้ และด้วยเพราะเป็นการบูรณาการอย่างผสมผสาน จึงเรียกว่าหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ซึ่งจัดเป็นหลักสูตรบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการดังกล่าวจึงแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

1. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ
2. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือแบบไม่ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2548: 2)

2. การบูรณาการการเรียนการสอน (instructional integration) หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือตอบปัญหาที่สงสัยด้วยการผสมผสานสาระ กระบวนการวิธีสอน เทคนิคที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยการสอดแทรกสาระความรู้อื่น ๆ และคุณธรรมจริยธรรมอย่างเหมาะสมเกิดความสมบูรณ์อย่างสมดุล เหมือนเป็นชีวิตจริงของผู้เรียน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2548: 11)

4.4 รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

วิเศษ ชินวงศ์ (2543: 26 – 27) ได้จัดรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้เป็น 2 แบบ คือ

1. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา
2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา
 - 2.1 การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion)
 - 2.2 การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction)
 - 2.3 การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ(Multidisciplinary Instruction)
 - 2.4 การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาสอนเป็นคณะ (Transdisciplinary

Instruction)

1. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา

กรมวิชาการ (2539: 24) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา เป็นการบูรณาการภายในวิชาเดียวกันใช้กันมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาภาษา ได้แก่ การอ่านและการเขียน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรู้หนังสือหรือการอ่านออกเขียนได้ การบูรณาการดังกล่าวเป็นการสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการฟัง พูด อ่าน และการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือโลกรอบตัว เรื่องของไวยากรณ์ ตัวสะกด เครื่องหมายวรรคตอนตลอดจนการใช้ที่ถูกต้องจะชัดเจนขึ้นเมื่อนักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียน และได้ผลมากเมื่อถึงขั้นที่เด็กสร้างตำราขึ้นด้วยตนเอง ในการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นทั้งครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันพิจารณาเลือกหัวเรื่อง (Theme) ที่จะเรียนช่วยกันพิจารณาเลือกหนังสืออ่าน ซึ่งการเลือกหนังสืออ่านเป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก เพราะหนังสืออ่านต่าง ๆ นั้นจะช่วยให้แนวคิดในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา ไม่ใช่จะทำให้เฉพาะวิชาภาษาเท่านั้น กล่าวคือสามารถบูรณาการในวิชาอื่น ๆ ได้เช่นกัน เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ จากการเชื่อมโยงความรู้ แนวคิด ความคิดรวบยอดและทักษะต่าง ๆ ซึ่งการเชื่อมโยงหรือการบูรณาการนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น

สำลี รักสุทธี และคณะ (2544: 36) กล่าวว่า การบูรณาการภายในวิชา หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบมีการเชื่อมโยง สัมพันธ์ในวิชาเดียวกันโดยทั่วไป ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถโยงใยแนวคิด สาระ ความรู้ ทักษะตลอดจนความคิดรวบยอดของเนื้อหาสาระวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น

สรุป การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา มีจุดเน้นอยู่ภายในวิชาเดียวกัน แต่มีความคิดรวบยอดจุดประสงค์ของเนื้อหาต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ หลักการก็คือมีการกำหนดหัวเรื่องที่จะเชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่าง ๆ มีการวางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องศึกษาลงมือปฏิบัติและสรุปความด้วยตนเองเป็นการบูรณาการความสามารถทุกด้านในเนื้อหาวิชาเดียวกันโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมเรียนรู้

2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา

กรมวิชาการ (2539: 40) ให้ความหมายการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา เป็นการรวมหรือผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ ภายใต้หัวข้อเรื่องหรือ Theme เดียวกันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครอบคลุม โดยใช้ทักษะความรู้ความเข้าใจในความรู้วิชาการต่าง ๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไป เพื่อการแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจ แนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการวิชาการต่าง ๆ ที่รวมกันเข้ามาในลักษณะนี้คือโลกที่แท้จริง คล้าย ๆ กับการนำผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ อย่างครบถ้วนมานั่งชุมนุมกันเพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์เดียวกันให้เข้าใจและผลึกกำลังความรู้ความสามารถเพื่อปรับเปลี่ยน สังเคราะห์ ความรู้ใหม่ สิ่งใหม่ขึ้นมาร่วมกันและใช้ประโยชน์ต่อไป

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา มีหลักเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชาเดียวกัน กล่าวคือครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดหัวเรื่องช่วยกันสร้างเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้ ตารางเรียนปรับเปลี่ยนไปเพื่อให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ ข้อที่แตกต่างกันคือ การจัดการเรียนการสอนระหว่างวิชาจะช่วยในการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่าง ๆ ได้มากกว่า ครูและนักเรียน สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดด้วยวิธีที่หลากหลาย เป็นวิธีการบูรณาการที่สมบูรณ์มากที่สุด จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม กิจกรรมการเรียนการสอนจะมีอย่างหลากหลาย ห้องเรียนจะเป็นเหมือนโลกที่ย่อส่วนเข้ามาไม่ว่าจะเป็นวิชาใดก็สามารถจะใช้วิธีบูรณาการได้ทั้งสิ้น ความสำคัญอยู่ที่การสามารถบูรณาการได้อย่างดีและการเรียนวิชาหนึ่งสามารถเอื้อหรือเสริมการเรียนอีกวิชาหนึ่งได้ กิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่าง ๆ และจากพฤติกรรมกรเรียนรู้ดังกล่าวของเด็ก ครูก็จะรู้ถึงวิธีการคิดของนักเรียน จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการระหว่างวิชานี้จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงวิธีการคิด และการแสวงหาความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

สำลี รักสุทธี และคณะ (2544: 40) กล่าวว่าบูรณาการระหว่างวิชาหมายถึง การรวมเอาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ มารวมกันภายใต้หัวข้อเรื่องหรือ Theme เดียวกันเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครอบคลุม ลุ่มลึก โดยใช้ทักษะความรู้ความเข้าใจในมวลความรู้มากกว่าวิชาขึ้นไป เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจ แนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการ

วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 26 – 27) ได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาไว้ด้วยกัน 4 รูปแบบ คือ

1. การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก หมายถึง เป็นการสอนที่ครูผู้สอนในวิชาหนึ่งสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่นเข้าไปในการสอนของตน เป็นการวางแผนการสอน และสอนโดยครูคนเดียว

2. การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน หมายถึง เป็นการสอนที่ครูตั้งแต่สองคนขึ้นไปสอนต่างวิชากัน ต่างคนต่างสอน แต่มาวางแผนการสอนร่วมกันโดยมุ่งสอนหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด ปัญหาเดียวกัน ระบุสิ่งที่ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันว่าจะสอนหัวเรื่อง ความคิดรวบยอดปัญหานั้น ๆ อย่างไรในวิชาของแต่ละคน งานที่มอบหมายนักเรียนจะแตกต่างกันไปตามลักษณะวิชา แต่อยู่ภายใต้หัวเรื่อง ความคิดรวบยอดหรือปัญหาเดียวกัน

3. การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ หมายถึง เป็นการสอนที่มีลักษณะคล้ายกับการสอนบูรณาการแบบคู่ขนานคือ เป็นการสอนตั้งแต่ครูสองคนขึ้นไปสอนต่างวิชากันแต่ใช้หัวเรื่องเดียวกัน ความคิดรวบยอด ปัญหาเดียวกันต่างคนต่างสอนแต่มีการมอบหมายโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ครูทุกคนต้องวางแผนร่วมกัน สร้างโครงการร่วมกันและแบ่งโครงการย่อยให้นักเรียนปฏิบัติในแต่ละวิชา

4. การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ หมายถึง เป็นการสอนที่ครูที่สอนวิชาต่าง ๆ จะมาร่วมกันสอนเป็นคณะหรือทีมร่วมกัน วางแผน ปรีกษาหารือกัน กำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด ปัญหาร่วมกัน

4.5 การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ

สำลี รักสุทธี และคณะ (2544: 49) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จะทำให้ผู้เขียนแผนการสอนมองเห็นแนวทางในการเขียนแผนการสอนได้ชัดเจน และเขียนแผนการสอนได้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตร จะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรมีจุดประสงค์อะไร มีเนื้อหา กิจกรรมอะไร มีเวลาเท่าใด การจัดการเรียนการสอนจะวัดผลเป็นอย่างไร เมื่อเข้าใจแล้วจึงจะนำไปวางแผนดำเนินการต่อไป

ขั้นที่ 3 การจัดทำกำหนดการสอน เป็นการวางแผนแบบกว้าง โดยนำรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์คำอธิบายในหลักสูตรมาแยกย่อยเนื้อหา จุดประสงค์กิจกรรมและกำหนดคาบเวลาในการสอน

ขั้นที่ 4 การเขียนแผนการสอน จะต้องเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นการเตรียมการสอนที่จะหลอมรวมเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ตั้งแต่ 2 กลุ่มประสบการณ์ขึ้นไปเข้าด้วยกัน ซึ่งอาจใช้กลุ่มประสบการณ์ใดเป็นแกนก็ได้ และในการกำหนดกิจกรรมต้องสนองความแตกต่างของผู้เรียนด้วย ที่กล่าวมาทั้งหมดพอที่จะสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเรื่องที่จะสอน โดยศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหา ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชา รอง ที่จะนำมาบูรณาการ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน สำหรับหัวข้อนั้น ๆ เพื่อการ วัดผลและประเมินผล

3. กำหนดเนืหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาหรือหัวเรื่องย่อย ๆ สำหรับการ เรียนการสอนให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดให้

4. วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการเขียนแผนการสอนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกับแผนการสอนทั่วไป คือ สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล

5. ปฏิบัติการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแผนการ สอน รวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ผลสำเร็จของการสอนตามจุดประสงค์ โดยบันทึกจุดเด่นจุดด้อยไว้ สำหรับการปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6. การประเมินปรับปรุงและพัฒนาการสอน เป็นการนำผลที่ได้บันทึกรวบรวมไว้ ในขณะปฏิบัติการสอน มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จุดเด่นของการสอนแบบบูรณาการ

1. แนวทางการจัดการเรียนการสอน เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ สอนตอบสนองความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน

2. ส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนให้เป็นนักคิด นักแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติจริง

3. การจัดการเรียนการสอนเหมาะสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่จะมี การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันง่ายและเนื้อหาไม่ซับซ้อน

4. การเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพของตัวเองรวมทั้งส่งเสริม ความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน

5. บรรยากาศการเรียนการสอนไม่ตึงเครียดไม่บีบคั้นผู้เรียนทำให้มีประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนในชั้นเรียนที่เป็นการแยกหมวดวิชาโดยเฉพาะ (อุดม เขยกิจวงศ์. 2545: 46)

จุดอ่อนของการสอนแบบบูรณาการ

1. การบูรณาการต้องเริ่มตั้งแต่บูรณาการหลักสูตร จำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหา สภาพความต้องการของผู้เรียน เป็นการจัดทำหลักสูตรบูรณาการที่ต้องระดมขวัญกำลังใจการคิดค้น เชิงวิชาการสูงและซับซ้อนกว่าหลักสูตรเนื้อหาวิชา และต้องมีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับ หลักสูตร

2. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ เช่นผู้มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ การสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนแบบองค์รวมอาจจะสกัดกั้นความสามารถพิเศษสำหรับสอนผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะทางไม่ให้เกิดการพัฒนาการอย่างสูงได้ จึงควรมีโรงเรียนพิเศษสำหรับสอนผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษเฉพาะทางต่างหากจากโรงเรียนปกติ

3. การวัดผลประเมินผลต้องสอดคล้องกับการสอนแบบบูรณาการแต่ในความเป็นจริง การแข่งขันกันเพื่อสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษายังมีความจำเป็น ผู้ปกครองและผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะประสบความสำเร็จไม่ได้ถ้าทุกระดับ และระบบการศึกษาของไทยยังไม่ปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4. การสอนแบบบูรณาการอาจทำได้ในระดับประถมศึกษา และประสบความสำเร็จด้วยดี แต่ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นบุคลากรเพียงคนเดียวมีความรู้ความสามารถจำกัดต้องใช้ผู้สอนหลายคน การสร้างโอกาสและจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ในลักษณะการสอนเป็นกลุ่มเป็นไปได้ยาก

5. การบูรณาการเนื้อหาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ วางแผนการสอน การทำงานร่วมกันจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งจากผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจึงจะประสบความสำเร็จ (อุดม เขยกีวงศ์. 2544: 47)

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการมีจุดเด่น สอดคล้องกับวิถีชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักคิด นักแก้ปัญหา และปฏิบัติจริงเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาเข้าใจง่าย และบรรยากาศการเรียนการสอนไม่ตึงเครียด สำหรับจุดอ่อน จำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหา สภาพความต้องการของผู้เรียน ระบบการศึกษาของไทยยังไม่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผู้บริหารและผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในการบูรณาการเนื้อหาแต่ละหมวดวิชา จึงประสบความสำเร็จ

5. การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ในการศึกษาหัวข้อการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีประเด็นที่จะศึกษา คือ 5.1 แผนการเรียนรู้ 5.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 5.3 หลักฐานการเรียนรู้ 5.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ 5.5 การเทียบโอน 5.6 การวัดผลประเมินผล ดังนี้

5.1 แผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานต่อจากการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ได้จัดทำ ให้นำมากำหนดแผนการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ได้แก่ รายวิชา/หัวเรื่อง ตัวชี้วัด เนื้อหา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (เน้นรูปแบบ ONIE MODEL) สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนการกำหนดแผนการเรียนรู้

ให้ระบุระดับ ภาคเรียนที่ กลุ่ม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สัปดาห์ที่ และจัดแผนการเรียนรู้
การกำหนดรายวิชา/หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา

รายวิชา และหัวเรื่อง ตัวชี้วัดและเนื้อหาให้นำมาจากรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาที่ได้กำหนดไว้

5.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นคน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง และชุมชน สังคม จึงกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กศน. หรือ ONIE MODEL ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามปรัชญา “คิดเป็น” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งสถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจกับครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนนักศึกษา โดยการอบรมบุคลากรดังกล่าวให้เป็นแกนนำก่อน เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สถานศึกษาจะไปทำกับผู้เรียน แกนนำเหล่านั้นจะสามารถเป็นวิทยากรช่วยเหลือครูในแต่ละกลุ่มได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถทำแผนได้เป็นอย่างดีรวดเร็ว โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation)
2. ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New ways of learning)
3. ขั้นปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation)
4. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation)

ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation)

เป็นการเรียนรู้จากสภาพ ปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียน และชุมชน สังคม โดยให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดสภาพปัญหา ความต้องการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะได้มาจากสถานการณ์ในขณะนั้น หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเป็นประเด็นที่กำลังขัดแย้ง และกำลังอยู่ในความสนใจของชุมชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่คิดจะหาทางออกของปัญหา หรือความต้องการนั้น ๆ
2. ทำความเข้าใจกับสภาพ ปัญหา ความต้องการในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยดึงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิด และอภิปรายโดยให้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่
3. วางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถเห็นแนวทางในการค้นพบความรู้หรือคำตอบได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New ways of Learning)

การแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ โดยศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และรวบรวมข้อมูลของตนเอง ข้อมูลของชุมชน สังคม และข้อมูลทางวิชาการ จากสื่อและแหล่งความรู้ที่หลากหลายมีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม ศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา และวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความรู้เบื้องต้น โดยใช้คำถามปลายเปิดในการชวนคิด ชวนคุย เป็นเครื่องมือ ด้วยกระบวนการการระดมสมอง สะท้อนความคิด และอภิปราย ซึ่งจะได้ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้ปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้
3. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปตรวจสอบความ เพื่อประเมินความเป็นไปได้โดยวิธี เช่น ต่าง ๆ การทดลอง การทดสอบ การตรวจสอบกับผู้รู้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation)

นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสังคม

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตโดยสังเกตปรากฏการณ์ จดบันทึกผลการนำไปใช้
2. ปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่อง สรุป จัดทำรายงานและรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation)

ประเมิน ทบทวน แก้ไขข้อพร่อง ผลจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่พร้อมกับเผยแพร่ผลงาน

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ครู และผู้เรียนนำแฟ้มสะสมงาน และผลงานที่ได้จากการปฏิบัติมา สรุปเป็นองค์ความรู้ใช้เป็นสารสนเทศเพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน โดยประเมินคุณภาพการเรียนรู้ ได้แก่ ประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการปฏิบัติงาน แหล่งเรียนรู้ และสารสนเทศที่นำมาใช้
2. ครู และผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้
3. ครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมิน พัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพการเรียนรู้

ทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น เป็นวงจรของกระบวนการเรียนรู้ ตามปรัชญาคิดเป็น ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำหลักการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน ใช้เป็นหลักในการจัดแผนการเรียนรู้ โดยปรับใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ตามสภาพของรายวิชา หรือเงื่อนไขอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน

5.3 หลักฐานการเรียนรู้

หมายถึง การกำหนดชิ้นงาน ภาระงาน หรือลักษณะของชิ้นงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของแต่ละเรื่อง หรือแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปสู่การประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถทำได้ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นการยืนยัน สร้างความมั่นใจให้กับครูว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ จริง หลักฐานการเรียนรู้ที่เป็น การแสดงผลการเรียนรู้ 1 อย่าง อาจจะตอบได้หลายเป้าหมายของการเรียนรู้ก็ได้ เนื่องจากเป็น หลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจน

การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนนั้น ต้องเป็นหลักฐานที่สามารถบ่งชี้ได้ว่า ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย และมีความต่อเนื่อง จนจบสิ้นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากครูกำหนดให้ หรืออาจให้ ผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้ นั้น เช่น บันทึกการฝึกทักษะ บันทึกการเรียนรู้ รายงานแบบฝึกหัด โครงการงาน แฟ้มสะสมงาน ซึ่งมีตัวอย่างดังนี้

1. บันทึกการฝึกทักษะ หมายถึง ข้อความที่ผู้เรียนจดหรือบันทึกเกี่ยวกับทักษะภาระงานที่ได้รับการฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของผู้เรียนที่ เกี่ยวกับการฝึกทักษะในเรื่องดังกล่าว

2. บันทึกการเรียนรู้ หมายถึง บันทึกที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน และประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ทั้งในส่วนขององค์ความรู้และการนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. การรายงาน หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ หรือ จากการทดลอง การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ของผู้เรียนที่น่าสารสนเทศดังกล่าวมาประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ถูกต้องและเรียบเรียงอย่างมีแบบแผนที่กำหนด อาจศึกษาค้นคว้าในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนสนใจ หรือเป็นเรื่องที่ครูกำหนดให้ศึกษาค้นคว้า รายงานเป็น กิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาในปัจจุบัน และถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการศึกษา การทำรายงาน อาจทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ความยาวของรายงานขึ้นอยู่กับขอบเขต ของหัวข้อรายงาน และระยะเวลาในการทำรายงาน

4. การทำแบบฝึกหัด หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดเพื่อช่วยเสริมให้เกิด ทักษะความรู้และความเข้าใจในบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนนั้น

5. แฟ้มสะสมงาน หมายถึง สิ่งที่เก็บรวบรวมตัวอย่าง หรือ หลักฐานที่แสดงถึง ผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ ความพยายาม ความถนัดของบุคคลหรือประเด็นที่ต้องจัดทำแฟ้มสะสม งานไว้อย่างเป็นระบบในการจัดทำแฟ้มสะสมงานมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเองว่า ผลการเรียนรู้หรืองานที่ทำเป็นอย่างไร ประสพผลสำเร็จในระดับใด มีระบบหรือไม่ควรจะปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
2. เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่ามีความสามารถในการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ประสพความสำเร็จในระดับใด ควรจะได้รับการช่วยเหลือหรือพัฒนาหรือไม่ อย่างไร

องค์ประกอบสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน มีดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก ข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูลผลการเรียน สารบัญ
2. ส่วนเนื้อหาของแฟ้มสะสมงานเป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดของผลงาน และความคิดเห็นของตนเองต่อผลงานที่ได้เลือก อาจจัดจำแนกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หรือลักษณะธรรมชาติของงานก็ได้

3. เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินครู ของตนเอง และของเพื่อนรวมทั้งภาคผนวก

6. การสอบ หมายถึง การประเมินหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้า ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ซึ่งต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. โครงงาน หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่ง ที่สงสัยและต้องการรู้คำตอบให้ลึกซึ้ง ชัดเจน หรือต้องการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้าน และทักษะกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการวางแผนในการศึกษา และรับผิดชอบปฏิบัติตามแผน จนได้ข้อสรุปหรือผลการศึกษา หรือคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างเป็นระบบ เรื่องที่จะทำโครงงานควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ และสอดคล้องตามสาระการเรียนรู้ ตามรายวิชานั้น

การบูรณาการแบบโครงงาน คือ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงงานโดยผู้เรียนผู้สอนร่วมกัน สร้างสรรค์โครงงานขึ้นมีการวางแผนปรึกษาหารือ และสอนร่วมกัน การบูรณาการแบบนี้เป็นลักษณะ ครูหลายคนสอนวิชาที่แตกต่างกัน ครูแต่ละวิชามาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นคณะ (Team Teaching) สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน โดยครูทีมนี้จะต้องร่วมกันกำหนดหัวเรื่องเดียวกัน

1. สาระสำคัญการเรียนรู้

เอ็ดส์เป็นโรคที่เกิดจากผู้ป่วยสูญเสียภูมิคุ้มกัน ทำให้ร่างกายอ่อนแอไม่สามารถป้องกันหรือต่อต้านโรคต่าง ๆ ได้ การป้องกันที่ดีควรหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่มีเชื้อเอ็ดส์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของโรคเอ็ดส์
- 2.2 ผู้เรียนมีความรู้ วิธีการป้องกันการติดเชื้อเอ็ดส์อย่างถูกวิธี

3. กิจกรรมการเรียนรู้

3.1 วิทยาศาสตร์และพลานามัย เสนอเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเชื้อเอชไอวี การติดเชื้อและวิธีการป้องกันอย่างถูกวิธี โดยเชิญแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเอชไอวีมาให้ความรู้กับนักศึกษา

3.2 สังคมศึกษาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต เสนอเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับความร้ายแรงของปัญหาโรคเอชไอวีที่ส่งผลกระทบต่อประชากรมีสุขภาพที่อ่อนแอ ยากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรให้ดีขึ้นได้

3.3 คณิตศาสตร์ เสนอเนื้อหาการเรียนรู้โดยการจัดทำสถิติและข้อมูลผู้ติดเชื้อเอชไอวี และความสูญเสียงบประมาณเพื่อใช้ในการป้องกันรักษา

3.4 ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เสนอเนื้อหาการเรียนรู้ด้วยการประชาสัมพันธ์การเขียนคำขวัญการรณรงค์ป้องกันโรคเอชไอวี หรือการเขียนบทความต้านภัยเอชไอวี เป็นต้น

4. ใบงาน

4.1 ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรคเอชไอวี และจัดทำรายงานเป็นรายบุคคล

4.2 แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3กลุ่ม ให้ออกแบบการทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวิธีป้องกันโรคเอชไอวี (บัญญัติ ครุฑพุ่ม. 2550: 12-13)

การทำโครงงาน กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การวางแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และการสรุปผลการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดทำโครงงานนั้น ผู้เรียนจะเลือกเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหลักสูตรที่สนใจจะศึกษาอย่างเจาะลึก โดยอาจจะทำโครงงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้

สุพล วังสินธุ์ (2543:12) ได้ให้ความหมายของโครงงานว่า หมายถึงเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือก และสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545: 17) ได้ให้ความหมายของโครงงานคือ ผลงานการวิจัยชิ้นเล็ก ๆ ของผู้เรียน ที่ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ หรือความจริงเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามสาระการเรียนรู้อย่างแท้จริง ตั้งแต่กำหนดปัญหาและวิธีการที่จะได้คำตอบด้วยตนเอง

โครงงานการศึกษานอกโรงเรียน ประกอบด้วย

1. แผนการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญได้แก่ รายละเอียดกิจกรรมขั้นตอนการเรียนรู้ ระยะเวลาการปฏิบัติการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบ เป็นต้น

2. ผลงานหรือชิ้นงาน ซึ่งเป็นผลของการปฏิบัติการเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ ของโครงงาน

3. สรุปผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประมวลประสบการณ์ของการเรียนรู้ตลอดกระบวนการทั้งหมด โดยระบุว่าผู้ทำโครงการได้เรียนรู้อย่างไร ได้ผลเป็นอย่างไร และได้ผลสรุปของการเรียนรู้จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร

ประโยชน์ของโครงการ มีได้อยู่ที่ผลผลิตหรือชิ้นงานที่ได้จากการทำโครงการ แต่สิ่งที่ผู้เรียนจะได้อย่างมากคือกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าและทดลอง ตลอดจนการสรุปผลที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการทำโครงการนอกจากประโยชน์ในด้านผลผลิต และกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาด้วยตนเองแล้ว โครงการยังมีประโยชน์ด้านอื่นอีกเช่น

1. ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกโครงการที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนตามความถนัด ความสนใจ
2. เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน
3. เน้นการศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติจริงที่นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดในชีวิตจริงได้
4. เป็นการพัฒนากะบวนการคิด การวางแผนและการทำกิจกรรมของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ประเภทของโครงการ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภทการศึกษาทดลอง เป็นการศึกษาโดยการทดลองตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหาข้อเท็จจริงในสิ่งที่ต้องการรู้
2. โครงการประเภทสำรวจ ค้นคว้า เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ หรือจัดระบบ เพื่อประโยชน์ในการวางแผน พัฒนาหรือปรับปรุงงาน
3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เป็นการประดิษฐ์ชิ้นงานใหม่ขึ้นมา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่ง
4. โครงการประเภทพัฒนาผลงาน เป็นการศึกษาพัฒนางานเดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

เนื้อหาที่นำมาทำเป็นโครงการได้จัดทำโดยทั่วไป สามารถวิเคราะห์ได้จากทุกหมวดวิชา ซึ่งขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาจัดทำเป็นโครงการ ตามลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร สามารถนำมากำหนดเป็นหัวข้อการทำโครงการได้ทั้งสิ้นโดยครูจะมีส่วนในการช่วยให้คำแนะนำ ปรึกษา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546: 109 – 111)

สรุปได้ว่า โครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา และปฏิบัติจริงด้วยตนเองตามความสนใจ ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีลักษณะและรูปแบบดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ สงสัย และต้องการหาคำตอบ
2. เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติ
3. เป็นการบูรณาการการเรียนรู้และสอดคล้องกับวิถีชีวิต

4. เป็นกระบวนการเรียนรู้ต้องศึกษาอย่างจริงจัง จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

(สำนักงาน กศน.กทม. 2553: 21-22)

5.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับสื่อเอกสารประกอบการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ยืมเรียน นอกจากนั้นผู้เรียนยังต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ผู้เรียน ครู สามารถพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อ ที่อยู่ใกล้ตัวและข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกสื่อซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิดชวนติดตาม เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา

5.5 การเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้ที่หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมจัดการศึกษา และเชื่อมโยงผลการเรียนรู้จากวิธีการเรียนที่หลากหลาย รวมทั้งจากการประกอบอาชีพและประสบการณ์ต่าง ๆ และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเมื่อบุคคล ตระหนักและรับรู้ว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้น สามารถนำมาเพิ่มคุณค่าโดยการเทียบโอนเป็นผลการเรียน นับเป็นผลพลอยได้จากการเรียนรู้ นอกเหนือจากการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นไปแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ พัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น หรือแม้กระทั่งการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียน หรือเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสถานศึกษาต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติการเทียบโอน ให้สอดคล้องกับแนวทางการเทียบโอนที่สำนักงาน กศน.กำหนด โดยกำหนดวิธีการเทียบโอนดังนี้

1. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถม

มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายหรือเทียบเท่า

เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษา ที่ออกให้โดยสถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาประกาศใช้ หรือให้การรับรอง และจัดระดับการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าตามหลักสูตรทั้งที่จัดในรูปแบบการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

1. การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง

เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนในหลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดขึ้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

2. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เป็นการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการเป็นทหารกองประจำการอาสาสมัคร สาธารณสุขผู้นำท้องถิ่น และแรงงานไทยที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน

3. การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ

เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ ที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ ให้การรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษา หรือผลการเรียนจากหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติ ในประเทศไทยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศเทียบความรู้

4. การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

เป็นการเทียบโอนผลการเรียน โดยใช้วิธีการประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งมีการเรียนรู้จากการศึกษาตามอัธยาศัย การประกอบอาชีพ การทำงาน โดยอาจมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทำงานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่มีหลักฐานก็ได้ (สำนักงาน กศน.กทม. 2553: 31 – 32)

5.6 การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลมี 2 ระดับ คือ

1. การประเมินผลในระดับสถานศึกษา เป็นการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน เป็นรายวิชา ประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และประเมินคุณธรรม

2. การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินในภาคเรียนสุดท้ายก่อนสอบปลายภาคของภาคเรียนนั้น ๆ โดยไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน (สำนักงาน กศน.กทม. 2553: 33 – 35)

การประเมินผลในระดับสถานศึกษา

การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวัดผลประเมินผลรายวิชา สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลรายวิชา ดังนี้

1.1 การวัดผลประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม กับสภาพความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

1.2 การวัดผลประเมินผลระหว่างภาคเรียน สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลระหว่างภาคเรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงาน อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายละเอียดของคะแนนระหว่างภาคเรียน

1.3 การวัดผลประเมินผลปลายภาคเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียนในแต่ละรายวิชา โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย แบบประเมินการปฏิบัติ เป็นต้น

1.4 การตัดสินผลการเรียนรายวิชา ให้นำคะแนนระหว่างภาคเรียนมารวมกับคะแนนปลายภาคเรียน และจะต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านการเรียนในรายวิชานั้น

1.5 การขอเลื่อนสอบปลายภาคในกรณีที่ผู้เรียนมีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นกรณีฉุกเฉิน ไม่สามารถเข้าสอบปลายภาคเรียน ตามวัน เวลา ตามที่กำหนด ผู้เรียนสามารถยื่นคำร้องขอเลื่อนสอบต่อผู้มีอำนาจต่อไป

1.6 การประเมินสอบซ่อม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินซ่อม คือ ผู้เรียนที่เข้าสอบปลายภาคเรียน แต่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลรายวิชา โดยให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินซ่อมตาม วัน เวลา สถานที่ และวิธีที่สถานศึกษาหรือต้นสังกัดกำหนด และให้ค่าระดับผลการเรียนไม่เกิน 1

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่คุณเรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง จึงจะได้รับการพิจารณาอนุมัติให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา

3. การประเมินคุณธรรม เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่คุณเรียนทุกคนต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา โดยคณะกรรมการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาพิจารณาคุณธรรมเบื้องต้น ที่สำนักงาน กศน. กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรม

กรอบของคุณธรรม กำหนดเพื่อใช้เป็นหลักในการประเมิน มีจำนวน 9 คุณธรรม ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน ประกอบด้วย

1. สะอาด
2. สุภาพ
3. กตัญญูกตเวที

กลุ่มที่ 2 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน ประกอบด้วย

4. ขยัน
5. ประหยัด
6. ซื่อสัตย์

กลุ่มที่ 3 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

7. สามัคคี
8. มีน้ำใจ
9. มีวินัย

บทบาทของผู้เรียนในการประเมินคุณธรรม คือ

1. ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณธรรมแต่ละด้าน
2. ฝึกปฏิบัติ พัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมตามพฤติกรรมบ่งชี้
3. รวบรวมหลักฐานเพื่อแสดงถึงการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมด้านต่าง ๆ
4. ประเมินตนเองตามแบบประเมินคุณธรรม
5. ส่งแบบประเมินตนเองพร้อมหลักฐานให้ครู

การประเมินคุณภาพการศึกษาจากระบบระดับชาติ

สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในภาคเรียนสุดท้ายของทุกระดับการศึกษา ได้แก้ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากระบบระดับชาติในระหว่างการเรียนรู้ตามที่สำนักงาน กศน. กำหนดการประเมินคุณภาพการศึกษาจากระบบระดับชาติไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลในการส่งเสริมสถานศึกษาในด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ ให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน

สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของนักวิชาการ นักวิจัย พบว่า หลักสูตรการเรียนรู้สามารถนำมาบูรณาการให้เชื่อมโยงโดยมีการกำหนดแกนกลางที่กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนมีการวางแผนการเรียนรู้ แล้วจึงนำเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่ได้ทำการวิเคราะห์ร่วมกับผู้เรียนแล้วนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ จนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับแผนและความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับวิถีชีวิตเพื่อผู้เรียนสามารถดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข จนถึงการวัดผลประเมินผลผู้เรียน ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้ เป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวก มีความรู้ความเข้าใจ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการดังกล่าวของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการได้เหมาะสมหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งได้ศึกษา 3 ด้านคือ

1. ด้านหลักสูตร เป็นข้อกำหนดว่าด้วยปรัชญา และแนวคิดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ เป็นองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ การเรียนการสอน และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปบูรณาการภายในวิชาและระหว่างวิชารวมถึงบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิต โดยคำนึงถึงผู้เรียนและมีการร่วมกันเขียนแผนการเรียนรู้

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียน และร่วมวิจัย กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบพบกลุ่ม มีการสอนเสริม จัดทำผลงานในรูปแบบโครงงาน โดยการบูรณาการ การสาธิตหรือการทดลอง การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่น การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การใช้สื่อเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในแต่ละชุมชนมีหลากหลายและมีความแตกต่างกัน

3. ด้านการวัดผลประเมินผล มุ่งจะให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปรับปรุง พัฒนาตนเองมากกว่าถูก ผิด การวัดและประเมินผลจากหมวดรายวิชา ประเมินความรู้พื้นฐานระหว่างเรียนและปลายภาคเรียน รวมถึงประเมินจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน ประเมินผลตามสภาพจริง และแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การประเมินคุณธรรม และการประเมินคุณภาพการศึกษา นอกระบบระดับชาติ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นุสรุ สกลนุกรกิจ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของครูประจำกลุ่มตามความคาดหวังของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านวิชาการ ด้านการแนะแนว และด้านกิจกรรมการพบกลุ่ม บทบาทของครูที่นักศึกษาคาดหวังมากที่สุดคือ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและแก้ปัญหา สามารถตอบข้อสงสัยส่งเสริมให้มีกำลังใจที่จะเรียนเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น แนะนำแหล่งข้อมูล ค้นหาความรู้ และรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา

ประยูร ผ่องอำไพ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูประจำกลุ่มในเขตกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน คือด้านการวิเคราะห์ปัญหา เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะของครูประจำกลุ่มคือการจัดอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างทั่วถึง อบรมการจัดทำแผนการเรียนรู้ ควรมีคู่มือและปรับวิธีการวัดผล ประเมินผลใหม่

อัมภา บัวบุญ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา 11 ปัญหาการปฏิบัติงาน ใน 4 ด้านคือ ด้านการให้คำปรึกษา และแนะแนวด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประสานงานเครือข่าย และด้านการประเมินผล และสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหารายด้านเรียงลำดับดังนี้คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนว ด้านการประสานงานเครือข่าย และด้านการประเมินผล จากการสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานในรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีข้อเสนอแนะ ปัญหาการขาดแคลนสื่อ และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และหาวิธีการหมุนเวียนสื่อให้มีความหลากหลายทั้งสายสามัญสายอาชีพ และสื่อการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสื่อที่เป็นแบบเรียนสายสามัญทุกระดับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญในปริมาณของกลุ่มเป้าหมาย และจัดให้ตรงกับหลักสูตร

กฤษณา จินตาคม (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 เพื่อให้ผู้บริหาร ครูการศึกษานอกโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และสามารถจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 6 ขั้นตอน คือการสำรวจสภาพปัญหาความต้องการการกำหนดหัวเรื่อง การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของเนื้อหา หลักสูตรสาระการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล ผลการพัฒนาด้านปัจจัยป้อน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อพัฒนาด้านกระบวนการ เน้นความร่วมมือของเครือข่าย ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านผลผลิต ผลที่เกิดกับสภาพการศึกษามีการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างสม่ำเสมอ ผลที่เกิดกับครูเป็นนักวางแผนอำนวยความสะดวก ครูมีพฤติกรรมใฝ่รู้ กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลที่เกิดกับผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมมากขึ้น สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถนำประสบการณ์ในชีวิตสู่การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต ผลที่เกิดกับชุมชนในเขตชุมชนเมืองการจัดกิจกรรมจะดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำได้น่ากว่าในชุมชนชนบท

แสงอรุณ ชมเชียงคำ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการของโรงเรียนคาทอลิกด้านสภาพการจัดการสอนแบบบูรณาการ ด้านปัญหาการบริหารจัดการ ด้านประสบการณ์ของครูผู้สอน และแนวทางในการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการของผู้บริหารภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ระดับน้อย ส่วนปัญหาการบริหารจัดการด้านการสอนของครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันระหว่างภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการพัฒนาการจัด

กิจกรรมด้านการสอนแบบบูรณาการ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางในการพัฒนาด้านกำหนดนโยบายและแผนการบริหารให้ทราบร่วมกันผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการโรงเรียน ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติและความต้องการของชุมชน มีการประชุมปฏิบัติการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ ควรจัดประชุมตกลงร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน แล้วดำเนินการปฏิบัติตามสภาพจริง ด้านการจัดเนื้อหาสาระด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรชี้แจงให้ผู้ร่วมงานเข้าใจและร่วมกันปรับปรุงเนื้อหาสาระที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ควรร่วมกันปรับเนื้อหา กิจกรรมในแต่ละกลุ่มสาระให้สอดคล้อง เป็นไปในแนวเดียวกัน เนื้อหาใกล้เคียงกันแต่ต่างที่กิจกรรม ควรให้ครูผู้สอนทำโครงการสอนที่ตนรับผิดชอบให้ครอบคลุมหลักสูตรของแต่ละรายวิชา ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนแบบบูรณาการ ควรจัดบรรยากาศภายใน ภายนอกห้องเรียน ที่เสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเรื่องเดียวกันของแต่ละวิชา แต่ละสาระที่เชื่อมโยงกันในลักษณะของป้ายนิเทศ

จิตติพงษ์ มัธยม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ บ้านหนองกระยั้ง อำเภอดอนตาล จ.มุกดาหาร มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2 ด้าน คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับเขียนแผนการสอน 2) ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ โดยใช้วิธีการพัฒนา คือ การฝึกอบรมและการนิเทศภายในพบว่า บุคลากรสามารถจัดทำแผนการสอนได้ทำให้นักเรียนมีความสนใจกระตือรือร้น อยากเรียนรู้อีกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างมีความสุข บุคลากรผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีการปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาและแนวทางปรับปรุง พัฒนาบุคลากรทุกคนมีความมั่นใจอย่างเต็มที่และมีทักษะในการใช้สื่อเพิ่มมากขึ้น

เพ็ญลดา ชื่นโกมล (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่องปัญหาการจัดการกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในกรุงเทพมหานคร 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพบกลุ่มและการเรียนรู้ต่อเนื่อง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการทำโครงการ ด้านการสอนเสริม ด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ ควรจัดพบกลุ่มวันปกติมีงบประมาณสนับสนุนด้านสื่อประกอบการสอน จัดอบรมให้ความรู้ด้านโครงการที่ชัดเจน ควรทำโครงการภาคเรียนละ 1 โครงการ

จินตนา จันทรรสาร (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสำหรับบุคลากรโรงเรียนบ้านสุขฤทัย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ 1) แผนการอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบความเข้าใจสำหรับครูก่อนและหลังการอบรม 3) เกณฑ์การประเมิน และแบบการประเมิน 4) แบบสอบถามความคิดเห็นครู พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม คุณภาพของแผนการสอนแบบบูรณาการอยู่ในระดับดี และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์หรือคุณค่าของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่มีต่อผู้เรียนและครูผู้สอน พบว่า มีความเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนในด้านประโยชน์ต่อชุมชน ครูมีความเห็นด้วยในระดับมาก

ณรงคิวิทย์ พาคำ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหัวนาเลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการดำเนินงาน ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารตนเอง ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล และด้านการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน มีความสำคัญน้อยที่สุด 2) การประเมินผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ พบว่าครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีความชอบมากที่สุด รองลงมาคือด้านการเขียนแผนจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการศึกษาดูงาน และด้านวิธีวัดและประเมินผล มีความชอบน้อยที่สุด 3) ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของครูและนักเรียนพบว่า ครูมีความพึงพอใจ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ด้านการได้ร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และด้านการจัดหลักสูตรและเนื้อหาสาระแบบบูรณาการ สำหรับผู้เรียนมีความพึงพอใจ ได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตรและเนื้อหาสาระแบบบูรณาการเรื่องชุมชนน่าอยู่ และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน

ปานทิพย์ เตรณฤประภา (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ช่วงชั้นที่ 1-2 ของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ศึกษาในด้าน 4 ด้าน คือด้านการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมีปัญหาเป็นอันดับแรก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่แตกต่างกัน ในด้านของการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ยกเว้น ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่แตกต่างกัน ในด้านของการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ยกเว้น ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ครูที่สอนในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทุกด้านไม่แตกต่างกัน 5) ครูที่สอนในประเภทของโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผาสูก วงศ์มื่น (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา 1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ แบบคู่ขนานมีครูผู้สอน ร่วมกันวางแผนการสอนโดยยึดหัวเรื่องจากโครงการที่รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่พบมากได้แก่ การสืบค้น การทดลอง การอภิปราย การปฏิบัติจริง และการทำโครงการ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม 2) มีปัญหาเพียงเล็กน้อย ที่เป็นปัญหามากที่สุดก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารเรียน ห้องเรียนประกอบสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในสภาพขาดแคลนไม่เพียงพอต่อนักเรียน 3) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการไปใช้ในชีวิตจริงรวมทั้งมีทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ และมีความสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณค่าของตน งาน หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อน และชุมชน รวมทั้งเห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เพอวิส (Purvis.1980:163-175) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเปิด พบว่า การที่ครูมีเอกสารการสอนอยู่แล้ว ทำให้ครูไม่ชวนขยายค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และในบางครั้งผู้เรียนยึดมั่นเฉพาะเอกสารการสอนของมหาวิทยาลัยทำให้ไม่รู้จักวง ส่วนสื่อการเรียนใช้สื่อผสมประเภททางเดียว ผู้เรียนไม่มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้ เป็นสาเหตุให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแสดงออกทุกด้าน

ไวท์ (White. 1989: 2537-A) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นกับการสอนในสหรัฐอเมริกา การวิจัยมุ่งเน้นที่โครงสร้างของรายการ การพัฒนาการของผู้เรียน และท่าทีของผู้ปกครอง วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะมาตรฐานของครู โดยศึกษาจากครูใหญ่ จำนวนร้อยละ 43 จากครูใหญ่ร้อยละ 69 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและศึกษาจากครู จำนวนร้อยละ 43 จากครูร้อยละ 100 ของครูที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะมาตรฐานของครูมี 5 ลักษณะคือ

1. มีความมั่นใจ
2. มีความรู้ดี
3. มีประสบการณ์และมีทักษะการทำงาน
4. มีทัศนคติที่ดี
5. มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังได้เน้นมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนดแบบสอบถามมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะว่า ควรมีการอบรมครูก่อนการสอน มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน การสื่อสารให้เพียงพอมีการจัดระบบการเตรียมพร้อมก่อนการฝึกสอน เพื่อเตรียมตัวไปสอนระดับประถมศึกษา และควรมีการฝึกฝนทักษะทางภาษาและวิชาที่สอนเฉพาะด้วย

แคลเดรอน (Calderon. 1989: 2512-A) งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูอาจารย์ในแง่พฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์จากความคิดเห็นจากนักเรียน ครู และผู้บริหาร โดยพิจารณาถึงคุณภาพทั้งส่วนบุคคลและอาชีพ อันจะนำไปสู่การสอนที่มีประสิทธิผล ทั้งนี้การศึกษามุ่งเน้นให้กลุ่มตัวอย่างในเขตการศึกษาลอสแอนเจลิส (Los Angeles County Community College District) ผลการพิจารณางานวิจัยนี้และผลที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการขาดการขาดการประสานในข้อตกลงถึงการพิจารณาพฤติกรรมในการสอนว่ามีความจำเป็น หรือไม่ในกลุ่มนักศึกษา สิ่งจำเป็นในการวิเคราะห์และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีลักษณะหลายมิติ เนื่องจากต้องอาศัยทรัพยากรเพื่อสนับสนุนจากหลายทาง ผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกันมากระหว่างนักเรียน ครูและผู้บริหาร ถึงการพิจารณาความสำคัญทางด้านคุณลักษณะการสอน การสอนที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะนิสัยบุคคล อาชีพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 เขต และปริมณฑล 29 อำเภอ ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งสิ้น 575 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan 1970: 608) ค่าความคลาดเคลื่อนระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 สุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) จำแนก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอ แบ่งสถานศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก กำหนดให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขนาดใหญ่ ประกอบด้วยจำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขนาดเล็ก ประกอบด้วย จำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนน้อยกว่า 10 คน

2.2 เรียงลำดับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอ ในแต่ละกลุ่มตามจำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากมากไปหาน้อย สุ่มศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอ ในแต่ละจังหวัดอย่างมีระบบโดยเลือกศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอโดย 1 วันช่วง 1 ได้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอ ทั้งหมด 25 แห่ง รายละเอียดตามตาราง 1

2.3 จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต และอำเภอ จำนวน 25 แห่ง ที่สุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย เขตและอำเภอ

ชื่อ จังหวัด	ชื่อ ศูนย์ ฯ เขต/อำเภอ	ประชากรครู 1 คน / 1 ศรช						กลุ่มตัวอย่าง					
		จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.			จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.		
		ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม
กรุงเทพ	คลองเตย	1		1	16		16	1		1	16		16
มหานคร	จอมทอง	1		1	15		15						
	บางกะปิ	1		1	13		13	1		1	13		13
	หนองแขม	1		1	13		13						
	ราชบุรณะ	1		1	11		11	1		1	11		11
	ธนบุรี	1		1	11		11						
	ภาษีเจริญ	1		1	10		10	1		1	10		10
	บางนา	1		1	10		10						
	บางกอกน้อย	1		1	10		10	1		1	10		10
	บางพลัด		1	1		9	9						
	ลาดกระบัง		1	1		9	9		1	1		9	9
	พระโขนง		1	1		9	9						
	จตุจักร		1	1		9	9		1	1		9	9
	วัฒนา		1	1		9	9						
	สวนหลวง		1	1		9	9		1	1		9	9
	คันนายาว		1	1		9	9						
	หนองจอก		1	1		9	9		1	1		9	9
	บางแค		1	1		8	8						
	ประเวศ		1	1		8	8		1	1		8	8
	บางขุนเทียน		1	1		7	7						
	บางคอแหลม		1	1		7	7		1	1		7	7
	ดอนเมือง		1	1		7	7						
	ห้วยขวาง		1	1		7	7		1	1		7	7
	คลองสาน		1	1		6	6						
	ราชเทวี		1	1		6	6		1	1		6	6
	บางบอน		1	1		6	6						
	ปทุมวัน		1	1		6	6		1	1		6	6
	สายไหม		1	1		6	6						

ตาราง 1 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อ ศูนย์ ฯ เขต/อำเภอ	ประชากรครู 1 คน / 1 ศรช						กลุ่มตัวอย่าง					
		จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.			จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.		
		ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม
กรุงเทพมหานคร	ยานนาวา	1	1		6	6		1	1		6	6	
	ลาดพร้าว	1	1		6	6							
	มีนบุรี	1	1		6	6		1	1		6	6	
	หลักสี่	1	1		6	6							
	วังทองหลาง	1	1		5	5		1	1		5	5	
	บางเขน	1	1		5	5							
	ตลิ่งชัน	1	1		5	5		1	1		5	5	
	คลองสามวา	1	1		4	4							
	สะพานสูง	1	1		4	4		1	1		4	4	
	บางกอกใหญ่	1	1		4	4							
	ดุสิต	1	1		4	4		1	1		4	4	
	ทวีวัฒนา	1	1		4	4							
	สาทร	1	1		4	4		1	1		4	4	
	บางซื่อ	1	1		4	4							
	ดินแดง	1	1		4	4		1	1		4	4	
	บึงกุ่ม	1	1		3	3							
	พระนคร	1	1		3	3		1	1		3	3	
	สัมพันธวงศ์	1	1		3	3							
	บางรัก	1	1		3	3		1	1		3	3	
	ทุ่งครุ	1	1		3	3							
	ป้อมปราบ	1	1		3	3		1	1		3	3	
	พญาไท	1	1		1	1							
	รวม	9	41	50	109	233	342	5	25	30	60	114	174
นนทบุรี	เมืองนนทบุรี	1	1		8	8							
	ปากเกร็ด	1	1		6	6		1	1		6	6	
	บางใหญ่	1	1		4	4							
	บางบัวทอง	1	1		3	3		1	1		3	3	
	ไทรน้อย	1	1		3	3							
	บางกรวย	1	1		3	3							
	รวม	6	6		27	27		2	2		9	9	

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อ จังหวัด	ชื่อ ศูนย์ ฯ เขต/อำเภอ	ประชากรครู 1 คน / 1 ศรช						กลุ่มตัวอย่าง					
		จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.			จำนวน ศูนย์ ฯ			จำนวนครู ศรช.		
		ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม
ปทุมธานี	เมืองปทุมธานี	1		1	16		16						
	คลองหลวง	1		1	11		11	1		1	11		11
	ธัญบุรี	1		1	11		11						
	ลำลูกกา		1	1		8	8						
	สามโคก		1	1		3	3						
	หนองเสือ		1	1		3	3						
	ลาดหลุมแก้ว		1	1		2	2						
	รวม	3	4	7	38	16	54	1		1	11		11
สมุทร	เมือง	1		1	15		15						
ปทุมธานี	บางเสาธง		1	1		9	9						
	บางพลี		1	1		8	8						
	บางบ่อ		1	1		8	8		1	1		8	8
	พระประแดง		1	1		6	6						
	พระสมุทรเจดีย์		1	1		6	6						
	รวม	1	5	6	15	37	52		1	1		8	8
นครปฐม	สามพราน	1		1	15		15						
	เมืองนครปฐม	1		1	14		14	1		1	14		14
	กำแพงแสน		1	1		7	7						
	พุทธมณฑล		1	1		6	6						
	บางเลน		1	1		5	5						
	ดอนตูม		1	1		5	5						
	นครชัยศรี		1	1		4	4						
	รวม	2	5	7	29	27	56	1		1	14		14
สมุทร	เมือง	1		1	22		22						
สาคร	กระทุ่มแบน	1		1	12		12						
	บ้านแพ้ว	1		1	10		10	1		1	10		10
	รวม	3		3	44		44	1		1	10		10
รวม		9	20	29	126	107	233	3	3	6	35	17	52

ตาราง 2 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อ ศูนย์ฯ เขต/อำเภอ	ประชากรครู 1 คน / 1 ศรช.						กลุ่มตัวอย่าง					
		จำนวน ศูนย์ฯ			จำนวนครู ศรช.			จำนวน ศูนย์ฯ			จำนวนครู ศรช.		
		ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม	ใหญ่	เล็ก	รวม
ปทุมธานี	คลองหลวง	1		1	11		11	1		1	11		11
นครปฐม	เมืองนครปฐม	1		1	14		14	1		1	14		14
สมุทรสาคร	บ้านแพ้ว	1		1	10		10	1		1	10		10
สมุทรปราการ	บางบ่อ		1	1		8	8		1	1		8	8
นนทบุรี	ปากเกร็ด		1	1		6	6		1	1		6	6
	บางบัวทอง		1	1		3	3		1	1		3	3
รวม													52

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น เพศ อายุ วุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน ได้รับการอบรมหรือไม่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ขนาดของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต/อำเภอ ตามกลุ่มเป้าหมายของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในระดับน้อย
- 3 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในระดับมาก
- 5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

2.การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยมีลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

2.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร และเนื้อหาความมุ่งหมาย นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม โดยให้ได้เนื้อหาครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.3 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2.4 สร้างแบบสอบถามการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.2 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอประธานกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของภาษาและเนื้อหาสาระของแบบสอบถามใช้เกณฑ์พิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Consistency) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนการปฏิบัติไว้ดังนี้

- +1 หมายถึง ข้อความมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง ข้อความไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

จากนั้นบันทึกผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ในแต่ละข้อแล้วนำไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หรือค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามใช้ได้ จำนวน 88 ข้อ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

3.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องทั้งในเรื่องภาษา และเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.91 (รายละเอียดในภาคผนวก ค)

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้วมาแก้ไขปรับปรุง โดยเลือกคำถามที่สมบูรณ์ที่สุดไว้เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล (รายละเอียดแบบสอบถามในภาคผนวก จ)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตและอำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และขอให้ส่งกลับ โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และได้รับจากการส่งคืนทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งชี้แจงวิธีตอบแบบสอบถาม และนัดหมายวันรับแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว นำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำผลอภิปรายต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคำนวณหาค่าสถิติต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ขนาดของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต/อำเภอ ศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกลุ่มเป้าหมายของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.2 ข้อมูลตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้วิธีวิเคราะห์การคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการศึกษาระบบการบูรณาการ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากกลุ่มตัวอย่างเป็นโดยรวมและรายด้านจำแนกตามตัวแปรอิสระ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าคะแนนที (T-test for Independent Sample) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบ (One-way Analysis of Variance) หรือเอฟเทส (F-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม หากพบความแตกต่างใช้การทดสอบ รายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4.4 ข้อมูลตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดรวบรวมข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ นำเสนอเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนความถี่มากที่สุดไปหาข้อที่มีคะแนนความถี่น้อย

5. สถิติที่ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามโดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC)

5.2.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม ใช้ทดสอบค่าคะแนนที (T-test)

5.3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตร การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอ สัญลักษณ์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
MS	แทน	ค่าแปรปรวน (Mean of Squares) ระหว่างกลุ่ม
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t – Distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F- Distribution
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครุศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่จบ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ขนาดศูนย์เขต/อำเภอ ศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตอนที่ 4 ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่จบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรม ขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ ศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตาราง 3 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	84	37.17
1.2 หญิง	142	62.83
รวม	226	100
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	62	27.43
2.2 31 – 40 ปี	124	54.87
2.3 มากกว่า 40 ปี	40	17.70
รวม	226	100
3. วุฒิการศึกษาที่จบ		
3.1 วุฒิด้านการศึกษา	143	63.27
3.2 วุฒิไม่ใช่ด้านการศึกษา	68	30.09
3.3 ทั้งสองด้าน	15	6.64
รวม	226	100
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
4.1 น้อยกว่า 3 ปี	83	36.73
4.2 3 – 5 ปี	76	33.63
4.3 มากกว่า 5 ปี	67	29.65
รวม	226	100
5. ระดับการศึกษาที่สอนหรือชั้น		
5.1 ประถมศึกษา	14	6.19
5.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	53	23.45
5.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	105	46.46
5.4 มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย	50	22.12
5.5 ประถมศึกษา ถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	1.78
รวม	226	100

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ		
6.1 ได้รับการอบรม	193	85.40
6.2 ไม่ได้รับการอบรม	33	14.60
รวม	226	100
7. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มาจาก ศูนย์เขต/อำเภอ		
7.1 ขนาดเล็ก	134	59.29
7.2 ขนาดใหญ่	92	40.71
รวม	226	100
8. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มาจาก ศูนย์สังกัด		
8.1 ปริมณฑล	52	23.01
8.2 กรุงเทพมหานคร	174	76.99
รวม	226	100

จากตาราง 3 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.83 (142 คน) รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 37.17 (84 คน) ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี ร้อยละ 54.87 (124 คน) รองลงมา อายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 27.43 (62 คน) ส่วนใหญ่มีวุฒิด้านการศึกษา ร้อยละ 63.27 (143 คน) รองลงมา วุฒิไม่ใช่ด้านการศึกษา ร้อยละ 30.09 (68 คน) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน การศึกษานอกระบบ น้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 36.73 (83 คน) รองลงมา 3 – 5 ปี ร้อยละ 33.63 (76 คน) ส่วนใหญ่ สอนนักศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 46.46 (105 คน) รองลงมา สอนนักศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.45 (53 คน) ส่วนใหญ่ได้รับการอบรม ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ร้อยละ 85.40 (193 คน) ไม่ได้รับการอบรมด้านการ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ร้อยละ 14.60 (33 คน) ส่วนใหญ่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมา จากศูนย์ขนาดเล็กร้อยละ 59.29 (134 คน) รองลงมาศูนย์ขนาดใหญ่ ร้อยละ 40.71 (92 คน) ส่วน ใหญ่ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 76.99 (174) รองลงมาใน ปริมณฑล ร้อยละ 23.01 (52 คน)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดยรวมและรายด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	226	4.41	.42	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	226	3.95	.49	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	226	4.03	.50	มาก
รวม	226	4.13	.44	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.41$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.03$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.95$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านหลักสูตร เป็นรายข้อ

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร		226	4.41	.42	มาก
1.1 แนวคิด/ความเชื่อ		226	4.02	.51	มาก
1.1.1 มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น		226	4.11	.58	มาก
1.1.2 ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ตนเอง สังคมและเรื่องที่ต้องคิด ตัดสินใจแบบบูรณาการ		226	4.03	.68	มาก
1.1.3 ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลรอบด้านบูรณาการ เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข		226	3.99	.66	มาก
1.1.4 ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญหาธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม		226	4.03	.67	มาก
1.1.5 นำความรู้ในแต่ละวิชามารบูรณาการใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการทำงานและพึ่งตนเองได้		226	3.95	.69	มาก

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
	1.1.6 พัฒนาชีวิตตนเองโดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	226	4.03	.62	มาก
	1.2 หลักการ	226	3.92	.62	มาก
	1.2.1 จัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้	226	3.97	.68	มาก
	1.2.2 หลักสูตรเปิดโอกาสให้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด	226	3.84	.82	มาก
	1.2.3 หลักสูตรเน้นให้แสวงหาความรู้อย่างเสรี มีอิสระทางความคิด	226	3.96	.71	มาก
	1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้	226	4.10	.55	มาก
	1.3.1 เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงาม	226	4.06	.62	มาก
	1.3.2 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้	226	4.13	.67	มาก
	1.3.3 เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีคุณภาพชีวิตที่ดี	226	4.12	.64	มาก
	1.4 โครงสร้าง	226	3.89	.66	มาก
	1.4.1 ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ	226	3.48	.96	มาก
	1.4.2 ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 100 ชม. และกิจกรรมโครงงาน 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก	226	4.29	.72	มาก
	1.5 สาระทักษะการเรียนรู้	226	3.95	.60	มาก
	1.5.1 มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	226	3.93	.66	มาก
	1.5.2 มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ ทักษะ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ	226	3.97	.69	มาก
	1.6 สาระความรู้พื้นฐาน	226	3.75	.49	มาก
	1.6.1 มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษา และการสื่อสาร	226	3.81	.57	มาก
	1.6.2 มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์	226	3.65	.69	มาก
	1.6.3 มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	226	3.69	.63	มาก
	1.6.4 มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี	226	3.83	.65	มาก
	1.7 สาระการประกอบอาชีพ	226	3.97	.54	มาก
	1.7.1 มีการบูรณาการความรู้ในงานอาชีพมองเห็นช่องทางตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง	226	4.02	.60	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1.7	สาระการประกอบอาชีพ	226	3.97	.54	มาก
1.7.2	มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม	226	4.00	.61	มาก
1.7.3	มีการบูรณาการความรู้ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง	226	3.89	.69	มาก
1.8	สาระทักษะการดำเนินชีวิต	226	3.98	.56	มาก
1.8.1	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	226	4.15	.64	มาก
1.8.2	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต	226	4.04	.67	มาก
1.8.3	มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปะและสุนทรียภาพ	226	3.75	.71	มาก
1.9	สาระการพัฒนาสังคม	226	3.98	.55	มาก
1.9.1	มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง การปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต	226	3.85	.64	มาก
1.9.2	มีการบูรณาการความรู้สืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	226	3.99	.65	มาก
1.9.3	มีการบูรณาการความรู้ด้านประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคม	226	4.12	.63	มาก
1.10	การวิเคราะห์หลักสูตร	226	3.81	.57	มาก
1.10.1	กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรเพื่อนำมาบูรณาการ	226	3.89	.69	มาก
1.10.2	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการ	226	3.66	.76	มาก
1.10.3	มีการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่สอนเพื่อนำมาบูรณาการกันในสาระวิชา หรือต่างสาระวิชา	226	3.87	.73	มาก
1.10.4	วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการภายในสาระวิชา	226	3.78	.76	มาก
1.10.5	วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการระหว่างสาระวิชา	226	3.74	.75	มาก
1.10.6	สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย	226	3.92	.59	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1.11	การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ	226	3.84	.57	มาก
1.11.1	มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ เรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยกันระดมพลังสมอง	226	3.91	.78	มาก
1.11.2	มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน และมีการสำรวจความต้องการของชุมชน	226	3.88	.75	มาก
1.11.3	มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของสังคม โดย ช่วยกันระดมพลังสมอง คิดประเด็นหลากหลายตาม สถานการณ์	226	3.86	.72	มาก
1.11.4	พิจารณาจัดกลุ่มสภาพของปัญหาแล้ว นำ มาเชื่อมโยงกับเนื้อหา	226	3.78	.64	มาก
1.11.5	ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมสภาพ ปัญหา ความต้องการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	226	3.81	.73	มาก
1.11.6	ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับวัย ของผู้เรียน	226	3.72	.76	มาก
1.11.7	ครูและผู้เรียนพิจารณาเนื้อหาสอดคล้อง กับรายวิชาที่ลงทะเบียนนำมาบูรณาการให้ได้มาก เพื่อประหยัดเวลา/ลดการซ้ำซ้อน	226	3.84	.72	มาก
1.11.8	ครูและผู้เรียนจัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถ บูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้	226	3.88	.71	มาก
1.11.9	มีการจำแนกแยกเนื้อหาบูรณาการว่า บูรณาการได้ หรือบูรณาการไม่ได้	226	3.79	.77	มาก
1.11.10	จัดลำดับเนื้อหาและจัดทำตารางรายภาคเรียน	226	3.92	.71	มาก
1.12	แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	226	3.92	.61	มาก
1.12.1	มีการกำหนดรายวิชา หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา	226	3.96	.66	มาก
1.12.2	มีการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณา การในแต่ละวิธีการจัดการเรียนรู้	226	3.89	.69	มาก
1.13	วิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม	226	4.09	.53	มาก
1.13.1	มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหา การเรียนรู้ตามความยากง่าย และปานกลาง และนำมาบูรณาการกัน	226	4.04	.66	มาก
1.13.2	มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหา ข้อสรุปร่วมกัน	226	3.95	.68	มาก
1.13.3	มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม	226	4.15	.66	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1.13	วิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม	226	4.09	.53	มาก
1.13.4	จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องแทรกกระบวนการคิดเป็น ให้ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	226	4.06	.67	มาก
1.13.5	ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา ในลักษณะถาม – ตอบ ลักษณะบูรณาการ	226	4.03	.70	มาก
1.13.6	พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน	226	4.30	.68	มาก
1.14	วิธีการจัดการเรียนรู้แบบตนเอง	226	4.09	.56	มาก
1.14.1	มีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวกช่วยเหลือและให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด เรียนรู้ด้วยตนเองแบบบูรณาการ	226	4.10	.64	มาก
1.14.2	กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบีย	226	4.07	.69	มาก
1.14.3	กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและผู้รู้	226	4.04	.69	มาก
1.14.4	มีการมอบหมายใบงานให้ผู้เรียนศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้ความรู้และทักษะแบบบูรณาการ	226	4.15	.71	มาก
1.15	วิธีการจัดการเรียนรู้แบบทางไกล	226	3.58	.76	มาก
1.15.1	มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารและบูรณาการการเรียนรู้	226	3.66	.81	มาก
1.15.2	มีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ ในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้	226	3.50	.84	มาก
1.16	วิธีการจัดการเรียนรู้แบบชั้นเรียน	226	3.78	.71	มาก
1.16.1	มีการกำหนดสถานที่ และตารางเรียนที่เหมาะสม มีรูปแบบการสอน และฝึกปฏิบัติแบบบูรณาการ	226	3.83	.77	มาก
1.16.2	จัดสื่อ อุปกรณ์ ในชั้นเรียนที่สามารถบูรณาการทุกวิชาเรียนได้	226	3.73	.80	มาก
รวม		226	4.41	.42	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับเรื่องจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.10$) 1.13 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ($\bar{X}=4.09$) 1.14 การจัดการเรียนรู้แบบตนเอง ($\bar{X}=4.09$) 1.1 แนวคิดและความเชื่อ ($\bar{X}=4.02$) 1.9 สาระการพัฒนาสังคม ($\bar{X}=3.98$) 1.8 สาระทักษะการดำเนินชีวิต ($\bar{X}=3.98$) 1.7 สาระการประกอบอาชีพ ($\bar{X}=3.97$) 1.5 สาระทักษะการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.95$) 1.12 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{X}=3.92$) 1.2 หลักการ ($\bar{X}=3.92$) 1.4 โครงสร้าง ($\bar{X}=3.89$) 1.11 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{X}=3.84$) 1.10 การวิเคราะห์หลักสูตร ($\bar{X}=3.81$) 1.16 การเรียนรู้แบบชั้นเรียน ($\bar{X}=3.78$) 1.6 สาระความรู้พื้นฐาน ($\bar{X}=3.75$) 1.15 การเรียนรู้แบบทางไกล ($\bar{X}=3.58$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) ข้อ 1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) เมื่อพิจารณาจากข้อย่อยของแต่ละข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกพบว่า ข้อ 1.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ ($\bar{X}=4.13$) ข้อ 1.3.3 เพื่อพัฒนาให้ได้ความรู้พื้นฐาน สำหรับดำรงชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ($\bar{X}=4.12$) ข้อ 1.3.1 เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{X}=4.06$) รองลงมาข้อ 1.13 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เมื่อพิจารณาจากข้อย่อยของแต่ละข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกพบว่า ข้อ 1.13.6 พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยเพื่อน ครูผู้สอน ($\bar{X}=4.30$) ข้อ 1.13.3 มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการแบบบูรณาการ ($\bar{X}=4.15$) ข้อ 1.13.4 จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกระบวนการคิดเป็น ให้ฝึกคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ($\bar{X}=4.06$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรายข้อ

ข้อ	การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
2.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	226	3.95	.49	มาก
	2.1การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	226	4.01	.58	มาก
	2.1.1 บูรณาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิด การจำ แก้ปัญหา และการพัฒนา	226	3.96	.67	มาก
	2.1.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้	226	3.88	.74	มาก
	2.1.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	226	4.19	.73	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
2.2	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	226	3.93	.50	มาก
2.2.1	ร่วมกับผู้เรียนกำหนดสภาพปัญหาความต้องการ จากสถานการณ์ในชีวิตจริง	226	3.96	.67	มาก
2.2.2	ทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและความต้องการ เน้นการมีส่วนร่วม	226	3.97	.63	มาก
2.2.3	ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง	226	4.01	.64	มาก
2.2.4	ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์กระบวนการกลุ่ม	226	3.99	.64	มาก
2.2.5	ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา	226	3.84	.68	มาก
2.2.6	ท่านผู้เรียนใช้กระบวนการระดมสมองสะท้อนความคิดและอภิปรายความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้	226	3.94	.66	มาก
2.2.7	ท่านและผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้	226	3.83	.64	มาก
2.2.8	ท่านและผู้เรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินพัฒนาการเรียนรู้	226	3.87	.68	มาก
2.3	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)	226	4.08	.59	มาก
2.3.1	จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของผู้เรียน	226	4.02	.69	มาก
2.3.2	จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต	226	4.06	.62	มาก
2.3.3	จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม	226	4.17	.70	มาก
2.4	สื่อและแหล่งเรียนรู้	226	3.80	.59	มาก
2.4.1	มีการใช้สื่อการสอนที่ใช้ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ ในสื่อชิ้นเดียวกัน	226	3.85	.74	มาก
2.4.2	ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สอดคล้องกับวิชาที่เรียน	226	3.85	.66	มาก
2.4.3	ใช้สื่อที่ทันสมัย และบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม	226	3.80	.73	มาก
2.4.4	ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ	226	3.71	.82	มาก
	รวม	226	3.95	.49	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับเรื่องจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 2.3 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ($\bar{X}=4.08$) 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.01$) 2.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{X}=3.93$) 2.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=3.80$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) ข้อ 2.3 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาจากข้อย่อยของแต่ละข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกพบว่า ข้อ 2.3.3 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=4.17$) ข้อ 2.3.2 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคมสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิต ($\bar{X}=4.06$) ข้อ 2.3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X}=4.02$) รองลงมาข้อ 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณาจากข้อย่อยของแต่ละข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกพบว่า ข้อ 2.1.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=4.19$) ข้อ 2.1.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด การทำ การจำ การแก้ปัญหาและการพัฒนา ($\bar{X}=3.96$) ข้อ 2.1.2 บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.88$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านการวัดและประเมินผล เป็นรายข้อ

ข้อ	การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3	ด้านการวัดและประเมินผลแบบบูรณาการ	226	4.03	.50	มาก
	3.1 การวัดและประเมินผล	226	4.03	.50	มาก
	3.1.1 มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน	226	4.09	.66	มาก
	3.1.2 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินโดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา	226	4.08	.65	มาก
	3.1.3 ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชน สังคม	226	3.89	.66	มาก
	3.1.4 ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบครัวยุคใหม่	226	3.94	.65	มาก
	3.1.5 ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง	226	4.22	.70	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
3.1.6	มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน	226	4.14	.63	มาก
3.1.7	นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียน ในภาคเรียนถัดไป	226	4.04	.69	มาก
3.1.8	มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่ผลการประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา	226	4.00	.66	มาก
3.1.9	มีการวางแผนพัฒนาผู้เรียนก่อนเข้ารับการประเมินระดับชาติ	226	3.85	.80	มาก
รวม		226	4.03	.50	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สำหรับ 5 ลำดับแรก ดังนี้ ข้อ 3.1.5 ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ($\bar{X}=4.22$) ข้อ 3.1.6 มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน ($\bar{X}=4.14$) ข้อ 3.1.1 มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน ($\bar{X}=4.09$) ข้อ 3.1.2 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา ($\bar{X}=4.08$) และ ข้อ 3.1.7 นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียน ในภาคเรียนถัดไป ($\bar{X}=4.04$)

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรมครู ขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ จังหวัดที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสังกัด โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้สถิติทดสอบค่า (t-test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามเพศ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่มีเพศแตกต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับการปฏิบัติโดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ต่างกัน โดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 8-9

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ชาย (n=84)			หญิง (n=142)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.43	.38	มาก	4.39	.44	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.01	.47	มาก	3.92	.50	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.03	.49	มาก	4.02	.50	มาก
รวม	4.16	.42	มาก	4.11	.46	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพศชาย มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพศหญิง ($\bar{X}=4.16$) โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.43$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.03$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.01$)

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ชาย (n=84)		หญิง (n=142)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.43	.38	4.39	.44	.69	.48
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.01	.47	3.92	.50	1.37	.17
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.03	.49	4.02	.50	.10	.91
รวม	4.16	.42	4.11	.46	.76	.44

จากตาราง 9 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพศชาย และเพศหญิง มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามอายุ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีอายุต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 10-11

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ต่ำกว่า 30 ปี			30 – 40 ปี			40 ปี ขึ้นไป		
	(n=62)			(n=124)			(n=40)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.41	.44	มาก	4.43	.39	มาก	4.36	.49	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	3.97	.52	มาก	3.96	.46	มาก	3.91	.53	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.99	.50	มาก	4.05	.48	มาก	4.01	.55	มาก
รวม	4.12	.46	มาก	4.15	.42	มาก	4.09	.50	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ ครูที่มีอายุ 30 – 40 ปี มีค่าเฉลี่ยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมสูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 40 ปี ขึ้นไป ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่มีอายุ 30 - 40 ปี มีค่าเฉลี่ย ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.43$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าครูที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.97$) สูงกว่าครูที่มีอายุ 30 – 40 และ 40 ปีขึ้นไป ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูที่มีอายุ 30 – 40 ปี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.05$) สูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 40 ปีขึ้นไป

ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
	ระหว่างกลุ่ม	.144	2	.072	.394	.67
1. ด้านหลักสูตร	ภายในกลุ่ม	40.721	223	.183		
	รวม	40.865	225			

ตาราง 11 (ต่อ)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
2. ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.092	2	.046	.188	.82
	ภายในกลุ่ม	54.567	223	.245		
	รวม	54.659	225			
3. ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.199	2	.099	.394	.67
	ภายในกลุ่ม	56.304	223	.252		
	รวม	56.503	225			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.084	2	.042	.209	.81
	ภายในกลุ่ม	44.920	223	.201		
	รวม	45.004	225			

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีอายุต่างกันมีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามวุฒิการศึกษา เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 3 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 12-13

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดการกระบวนการ เรียนรู้แบบบูรณาการ	ด้านการศึกษา			ไม่ใช่ด้านการศึกษา			ทั้งสองด้าน		
	(n=143)			(n=68)			(n=15)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.45	.40	มาก	4.33	.44	มาก	4.38	.49	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	.47	มาก	3.88	.51	มาก	3.87	.54	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.06	.50	มาก	3.97	.51	มาก	3.98	.44	มาก
รวม	4.17	.43	มาก	4.06	.46	มาก	4.08	.48	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีวุฒิการศึกษาทางศึกษา มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวม ($\bar{X}=4.17$) สูงกว่า ครูที่ไม่มีวุฒิไม่ใช่ด้านการศึกษา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา มีค่าเฉลี่ยด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.45$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.00$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.06$) สูงกว่า ครูที่ไม่มีวุฒิด้านการศึกษา

ตาราง 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	.654	2	.327	1.813	.16
	ภายในกลุ่ม	40.211	223	.180		
	รวม	40.865	225			
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.782	2	.391	1.619	.20
	ภายในกลุ่ม	53.876	223	.242		
	รวม	54.659	225			
3. ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.401	2	.200	.797	.45
	ภายในกลุ่ม	56.102	223	.252		
	รวม	56.503	225			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.596	2	.298	1.497	.22
	ภายในกลุ่ม	44.407	223	.199		
	รวม	45.004	225			

จากตาราง 13 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีระดับ การปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 14-15

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	ต่ำกว่า 3 ปี			3 – 5 ปี			มากกว่า 5 ปี		
	(n=83)			(n=76)			(n=67)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.36	.43	มาก	4.50	.41	มาก	4.36	.41	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.95	.47	มาก	4.03	.54	มาก	3.87	.45	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.03	.51	มาก	4.07	.52	มาก	3.97	.46	มาก
รวม	4.11	.44	มาก	4.20	.47	มาก	4.07	.40	มาก

จากตาราง 14 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 3 – 5 ปี โดยรวมสูงกว่า 5 ปี ขึ้นไป และต่ำกว่า 3 ปี ($\bar{X}=4.20$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 3 – 5 ปี มีค่าเฉลี่ยด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.50$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.07$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.03$) สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี และต่ำกว่า 3 ปี

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครู
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	.993	2	.496	2.776	.06
	ภายในกลุ่ม	39.872	223	.179		
	รวม	40.865	225			
2. ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.935	2	.467	1.940	.14
	ภายในกลุ่ม	53.724	223	.241		
	รวม	54.659	225			
3. ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.324	2	.162	.644	.52
	ภายในกลุ่ม	56.178	223	.252		
	รวม	56.503	225			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.648	2	.324	1.630	.19
	ภายในกลุ่ม	44.355	223	.199		
	รวม	45.004	225			

จากตาราง 15 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน/ชั้น เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่มีระดับการศึกษาที่สอน/ชั้น ต่างกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ต่างกัน โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ดังแสดงในตาราง 16-17

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน

การจัดกระบวนการ เรียนรู้แบบ บูรณาการ	ประถมศึกษา (n=14)			มัธยมศึกษาตอนต้น (n=53)			มัธยมศึกษาตอนปลาย (n=105)			มัธยมศึกษาตอนต้น และ ตอนปลาย (n=50)			ประถมศึกษา- มัธยมศึกษา ตอนปลาย (n=4)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.36	.41	มาก	4.39	.40	มาก	4.39	.44	มาก	4.46	.40	มาก	4.60	.56	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	3.75	.53	มาก	3.88	.42	มาก	3.95	.53	มาก	4.09	.41	มาก	4.09	.52	มาก
3. ด้านการวัด ประเมินผล	3.95	.65	มาก	3.99	.44	มาก	4.01	.54	มาก	4.10	.38	มาก	4.38	.72	มาก
รวม	4.02	.50	มาก	4.08	.40	มาก	4.12	.48	มาก	4.22	.37	มาก	4.36	.59	มาก

จากตารางที่ 16 แสดงว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน ครูที่รับผิดชอบในระดับ ประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ
บูรณาการ สูงกว่า ครูที่รับผิดชอบในระดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรวม ($\bar{X}=4.36$) และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้าน
หลักสูตร มากที่สุด ($\bar{X}=4.60$) รองลงมา ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.38$) อยู่ในระดับมาก และรองลงมาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูที่รับผิดชอบ
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=4.09$)

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	.381	4	.095	.520	.72
	ภายในกลุ่ม	40.484	221	.183		
	รวม	40.865	225			
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.939	4	.485	2.032	.09
	ภายในกลุ่ม	52.720	221	.239		
	รวม	54.659	225			
3. ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.990	4	.247	.985	.41
	ภายในกลุ่ม	55.513	221	.251		
	รวม	56.503	225			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.905	4	.226	1.133	.34
	ภายในกลุ่ม	44.099	221	.200		
	รวม	45.004	225			

จากตาราง 17 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีระดับการศึกษาที่สอนต่างกันมีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามการได้รับการอบรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 6 การได้รับการอบรมและไม่ได้รับการอบรม แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูในแต่ละด้านและโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน ต่างกันโดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 18 - 19

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม การอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ					
	ได้รับการอบรม (n=193)			ไม่ได้รับการอบรม (n=33)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.45	.40	มาก	4.17	.46	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.98	.46	มาก	3.79	.59	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.06	.48	มาก	3.86	.58	มาก
รวม	4.16	.42	มาก	3.94	.53	มาก

จากตาราง 18 แสดงว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูการเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ สูงกว่า ครูที่ไม่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมอยู่ ($\bar{X}=4.16$) และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.45$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.06$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.98$)

ตาราง 19 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม การได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ได้รับการอบรม		ไม่ได้รับการอบรม		t	p
	อบรม (n=193)		อบรม (n=33)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.45	.40	4.17	.46	3.54**	.00
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.98	.46	3.79	.59	2.10*	.03
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.06	.48	3.86	.58	2.04*	.04
รวม	4.16	.42	3.94	.53	2.65**	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามการได้รับการอบรมพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสูงกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่มีจำนวนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูในแต่ละด้าน และโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน ต่างกันโดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 20 – 21

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ศูนย์ขนาดใหญ่ (n=92)			ศูนย์ขนาดเล็ก (n=134)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.33	.44	มาก	4.46	.40	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	.52	มาก	3.97	.46	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.97	.51	มาก	4.07	.48	มาก
รวม	4.07	.47	มาก	4.17	.42	มาก

จากตาราง 20 แสดงว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูการเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สังกัดศูนย์ขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสูงกว่าครูที่สังกัดศูนย์ขนาดใหญ่ โดยรวม ($\bar{X}=4.17$) และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.46$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.97$) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.07$)

ตาราง 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดศูนย์เขต/อำเภอ

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ศูนย์ขนาดใหญ่		ศูนย์ขนาดเล็ก		t	p
	(N=193)		(N=33)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.33	.44	4.46	.40	-2.22*	.02
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	.52	3.97	.46	-.738	.46
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.97	.51	4.07	.48	-1.53	.12
รวม	4.07	.47	4.17	.42	-1.54	.12

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 แสดงว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์ขนาดเล็ก มีระดับการปฏิบัติแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์ขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์ขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามศูนย์สังกัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันโดยใช้ t-test ดังแสดงในตาราง 22 – 23

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ปริมณฑล (n=52)			กรุงเทพมหานคร (n=174)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักสูตร	4.30	.49	มาก	4.44	.40	มาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.89	.57	มาก	3.97	.46	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.94	.52	มาก	4.06	.49	มาก
รวม	4.04	.51	มาก	4.16	.42	มาก

จากตาราง 22 แสดงว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ย โดยรวม ($\bar{X}=4.16$) และรายด้านทุกด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.44$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.06$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=3.97$) สูงกว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดปริมณฑล

ตาราง 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามศูนย์สังกัด เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ปริมณฑล		กรุงเทพมหานคร		t	p
	(n=52)		(n=174)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	4.30	.49	4.44	.40	2.03*	.04
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.89	.57	3.97	.46	1.09	.27
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.94	.52	4.06	.49	1.51	.13
รวม	4.04	.51	4.16	.42	1.61	.10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 แสดงว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามศูนย์สังกัด มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในศูนย์สังกัดกรุงเทพมหานครมีระดับการปฏิบัติ ด้านหลักสูตร แตกต่างจากครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่อยู่ในศูนย์สังกัดปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ความถี่	ร้อยละ
2.7 ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ	9	8.26
2.8 กำหนดแผนการเรียนรู้ที่สามารถจัดกิจกรรมได้จริง	3	2.75
2.9 ทุกกิจกรรมควรสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม และทักษะการคิด	3	2.75
2.10 ควรเพิ่มเวลาเรียน และควรบูรณาการกิจกรรมเข้าด้วยกัน	2	1.83
รวม	109	100
3.ด้านการวัดและประเมินผล	71	26.60
ข้อเสนอแนะ		
3.1 ให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีทั้งการสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	22	30.99
3.2 ควรเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร	20	28.17
3.3 ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	12	16.90
3.4 ควรมีการประเมินเป็นรายบุคคล ก่อนเรียน หลังการสอน เพื่อนำปัญหา ที่เกิดขึ้นมาแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง	7	9.86
3.5 ควรมีการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้มาก	5	7.04
3.6 เกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอนและนักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดผล และประเมินผล	5	7.04
รวม	71	100

จากตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใน 3 ด้าน คือด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 109 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 226 คน โดยจำแนกข้อเสนอแนะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามเนื้อหา และแจกแจงความถี่ของคำตอบหลังจากนั้น จึงนำมาจัดอันดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 25 ข้อปัญหาของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ข้อปัญหาเกี่ยวกับ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	ความถี่	ร้อยละ
1.ด้านหลักสูตร		
ข้อปัญหา	33	53.23
1.1 หลักสูตรมีมาก และซับซ้อน เวลาเรียนน้อย	28	84.85
1.2 ไม่นำหลักสูตรที่บูรณาการแล้วมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ได้เรียนจริง	5	15.15
รวม	33	100
2.ด้านกิจกรรมการเรียนรู้		
ข้อปัญหา	3	4.84
2.1 ผู้เรียนยังไม่เข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ กศน.	3	100
รวม	3	100
3.ด้านการวัดและประเมินผล		
ข้อปัญหา	26	41.93
3.1 การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	10	38.46
3.2 เวลาเรียนน้อย ทำให้การวัดผลอาจทำไม่ได้เท่าที่ควร และวัดจากหลาย ด้านด้วยกัน	6	23.08
3.3 ครูยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการประเมินตามหลักสูตรใหม่	4	15.39
3.4 หลักสูตรใหม่เน้นการส่งงานมากกว่าการสอบวัดผล	2	7.69
3.5 ขาดเครื่องมือในการวัดด้านจิตพิสัย ไม่สามารถหาเครื่องมือในการวัดที่ แน่ชัดได้	2	7.69
3.6 การประเมินหลังเรียนมีการเฉลยให้ดู ทำให้การประเมินผู้เรียนได้ผล การประเมินที่ไม่แน่ชัด	2	7.69
รวม	26	100

จากตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ข้อปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 ด้าน คือด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 26 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 226 คน โดยจำแนกข้อปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามเนื้อหา และแจกแจงความถี่ของคำตอบ หลังจากนั้นจึงนำมาจัดอันดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังปรากฏในตาราง 25

ด้านหลักสูตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 32.58 (87 คน) ได้แก่ ควรเน้นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพชุมชน สังคม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง คิดเป็นร้อยละ 33.33 (29 คน) ควรพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาตรงกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำมาใช้ได้จริง คิดเป็นร้อยละ 27.59 (24 คน) ควรมีการอบรมการทำแผนการบูรณาการพร้อมกัน และยึดหลักการสอนโดยใช้แผนการสอนบูรณาการนั้น เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 12.64 (11 คน) ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครู ชุมชน เพื่อจะได้หลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 11.50 (10 คน) และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 53.23 (33 คน) ได้แก่ หลักสูตรมีมาก และซับซ้อนเวลาเรียนน้อยคิดเป็นร้อยละ 84.85 (28 คน) ไม่นำหลักสูตรที่บูรณาการแล้วมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้เรียนจริง คิดเป็นร้อยละ 15.15 (5 คน)

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 40.82 (109 คน) ได้แก่ จัดกิจกรรมให้หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 18.35 (20 คน) ควรอบรมครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 18.35 (20 คน) ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้คิดเป็นร้อยละ 14.68 (16 คน) ควรจัดกิจกรรมนอกพื้นที่ ตรงกับสภาพชุมชนและความต้องการของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 13.76 (15 คน) และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 4.84 (3 คน) ได้แก่ ผู้เรียนยังไม่เข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบ

ด้านการวัดและประเมินผล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 26.60 (71 คน) ได้แก่ ให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีทั้งการสอบภาคทฤษฎี และปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 30.99 (22 คน) ควรเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 28.17 (20 คน) ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 16.90 (12 คน) และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 41.93 (26 คน) ได้แก่ การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 38.46 (10 คน) เวลาเรียนน้อย ทำให้การวัดผลอาจทำไม่ได้เท่าที่ควร และวัดผลจากหลายด้านด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 23.08 (6 คน)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้ 1) ความมุ่งหมายของการวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การวิเคราะห์ข้อมูล 6) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล 7) อภิปรายผล 8) ข้อเสนอแนะ 9) ข้อปัญหา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการสอน การได้รับการอบรมการสอนแบบบูรณาการ ขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ และศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3) เพื่อรวบรวมปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 575 คน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan.1970: 608) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่ง 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การปฏิบัติงาน การได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ขนาดของศูนย์เขต/อำเภอ และศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกลุ่มเป้าหมายของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย กรุงเทพมหานคร และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต/อำเภอ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือรับรองเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลส่งทางไปรษณีย์ ถึงศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต/อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และส่งกลับมายังผู้วิจัย เมื่อได้แบบสอบถามคืนแล้วเลือกฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้ โดยข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้วิธีวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 3 ด้าน ใช้วิธีวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล วิเคราะห์โดยใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐาน และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test for Independent Sample) และกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หรือเอฟเทส (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การทดสอบรายคู่โดยใช้ ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) และข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ นำเสนอเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนความถี่มากไปหาข้อที่มีคะแนนความถี่น้อย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สรุปได้ดังนี้

1. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.83 (142 คน) ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 30 ถึง 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.87 (124 คน) ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.27 (143 คน) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบ น้อยกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.73 (83 คน) ส่วนใหญ่ สอนนักศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 46.46 (105 คน) ส่วนใหญ่ ได้รับการอบรมด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คิดเป็นร้อยละ 85.40 (193 คน) ส่วนใหญ่เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในศูนย์เขต/อำเภอขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 59.29 (134 คน) ส่วนใหญ่อยู่ศูนย์สังกัดกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 76.99 (174 คน)

2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.13$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านหลักสูตร ($\bar{x}=4.41$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=4.03$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.95$)

2.1 ด้านหลักสูตร มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับเรื่องจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.10$) วิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ($\bar{x}=4.09$)การจัดการเรียนรู้แบบตนเอง ($\bar{x}=4.09$) แนวคิดและความเชื่อ ($\bar{x}=4.02$) สาระการพัฒนาสังคม($\bar{x}=3.98$) สาระทักษะการดำเนินชีวิต ($\bar{x}=3.98$) การประกอบอาชีพ ($\bar{x}=3.97$) สาระทักษะการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.95$) แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{x}=3.92$) หลักการของหลักสูตร ($\bar{x}=3.92$) โครงสร้าง ($\bar{x}=3.89$) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{x}=3.84$) วิเคราะห์หลักสูตร ($\bar{x}=3.81$) การเรียนรู้แบบชั้นเรียน ($\bar{x}=3.78$) สาระความรู้พื้นฐาน ($\bar{x}=3.75$) การเรียนรู้แบบทางไกล ($\bar{x}=3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านหลักสูตร เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.10$) ข้อย่อยเพื่อให้ผู้เรียนมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ ($\bar{x}=4.13$) เพื่อพัฒนาให้ได้ความรู้พื้นฐาน สำหรับดำรงชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ($\bar{x}=4.12$) เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{x}=4.06$) รองลงมาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ($\bar{x}=4.09$) ข้อย่อย พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม.มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยเพื่อน ครูผู้สอน ($\bar{x}=4.30$) มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการแบบบูรณาการ ($\bar{x}=4.15$) จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดแทรกกระบวนการคิด เป็น ให้ฝึกคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ($\bar{x}=4.06$)

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับเรื่องจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ($\bar{x}=4.08$) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.01$) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ($\bar{x}=3.93$) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=3.80$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ข้อย่อยจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}=4.17$) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคมสิ่งแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิต ($\bar{x}=4.06$) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของผู้เรียน ($\bar{x}=4.02$) รองลงมาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.01$) ข้อย่อยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x}=4.19$) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิด การจำ การแก้ปัญหาและการพัฒนา ($\bar{x}=3.96$) บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.88$)

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผล มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรียงตามลำดับข้อจากมากไปหาน้อย ลำดับแรก ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ($\bar{x}=4.22$) ควรมีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน ($\bar{x}=4.14$) ควรมีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน ($\bar{x}=4.09$) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา ($\bar{x}=4.08$) และนำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียน ในภาคเรียนถัดไป ($\bar{x}=4.04$)

3. เปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่จบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน/ชั้น การได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ศูนย์ขนาดใหญ่และศูนย์ขนาดเล็ก ศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สรุปได้ดังนี้

3.1 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่จบ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และระดับการศึกษาที่สอน แตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามการได้รับการอบรมเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สำหรับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรม

3.3 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามขนาดของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขนาดใหญ่

3.4 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดเขตปริมณฑล

4. ข้อเสนอแนะและปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านหลักสูตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 32.58 (87 คน) ได้แก่ ควรเน้นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพชุมชน สังคม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง คิดเป็นร้อยละ 33.33 (29 คน) ควรพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาตรงกับความต้องการของผู้เรียน และนำไปใช้ได้จริง คิดเป็นร้อยละ 27.59 (24 คน) ควรมีการอบรมการทำแผนการบูรณาการพร้อมกัน และยึดหลักการสอนโดยใช้แผนการสอนบูรณาการนั้น เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 12.64 (11 คน) ข้อปัญหาด้านหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 53.23 (33 คน) หลักสูตรมีมากและซับซ้อนเวลาเรียนน้อย คิดเป็นร้อยละ 84.85 (28 คน) ไม่นำหลักสูตรที่บูรณาการแล้วมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้เรียนจริง คิดเป็นร้อยละ 15.15 (5 คน)

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 40.82 (109 คน) ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 18.35 (20 คน) ควรอบรมครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 18.35 (20 คน) ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 14.68 (16 คน) ควรจัดกิจกรรมนอกพื้นที่ ตรงกับสภาพชุมชนและความต้องการของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 13.76 (15 คน) ข้อปัญหาผู้เรียนยังไม่เข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 4.84 (3 คน)

4.3 ด้านการวัดและประเมินผล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะ ด้านการวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 29.48 (97 คน) ได้แก่ ให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีทั้งการสอบภาคทฤษฎี และปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 22.68 (22 คน) ควรเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 20.62 (20 คน) ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 12.37 (12 คน) การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 10.31 (10 คน)

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิเคราะห์มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรกำหนดให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต้องจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีคู่มือครูเป็นแนวปฏิบัติ และมีขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (หลักสูตรการศึกษาอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา จินตาคม (2545: บทคัดย่อ) พบว่า ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนในการปฏิบัติและเป็นระบบอยู่ในระดับมาก

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกเป็นรายด้าน

2.1 ด้านหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต้องมีความรู้และความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษา เพราะหลักสูตรมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูต้องมีความสามารถวิเคราะห์หลักสูตร นำหลักสูตรมาใช้บูรณาการให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียน บูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเข้ากับวิถีชีวิตและคุณธรรม จริยธรรม

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เช่น พัฒนาให้ผู้เรียนมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ มีความรู้พื้นฐานดำเนินชีวิต และบูรณาการความรู้ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผาสุก วงศ์ฝัน (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ศึกษาปัญหาการบูรณาการ และความสามารถของผู้เรียน ซึ่งพบว่า 1) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียน มีการบูรณาการหลายรูปแบบ แต่ใช้การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีการวาง

แผนการสอนเป็นหลัก 2) ผู้เรียนมีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตร และการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง รวมทั้งมีทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ และมีความสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เห็นคุณค่าของตนเอง งาน หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อน และชุมชน รวมทั้งเห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องปฏิบัติในเรื่อง การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เช่นกำหนดสภาพปัญหาความต้องการในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรบูรณาการให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต และตรงกับความต้องการของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการคิดการจำ แก้ปัญหาและการพัฒนา และกิจกรรมนั้น ๆ ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับสื่อและแหล่งเรียนรู้ใช้สิ่งที่อยู่ในชุมชน เช่น สื่อ และภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้นำชุมชนให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวนีย์ พงศาพิชญ์ (2551: บทคัดย่อ) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิชามนุษยสัมพันธ์ แบ่งกิจกรรม อาทิเช่น กิจกรรมประเภทบำเพ็ญประโยชน์ หมายถึงกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม เช่นกิจกรรมซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า และกิจกรรมประเภทศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณารายข้อ เช่น ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนางาน พัฒนาร่วมกันในสังคม มีการประเมินในระหว่างภาคเรียน และมีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญสุดา ชื่นโกมล (2547: บทคัดย่อ) พบว่า ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลของครู คือ การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาคควรจะมีการยืดหยุ่น สัดส่วนคะแนนระหว่างภาคและปลายภาคอาจเป็นเพราะ ครูแต่ละคนจะประเมินให้คะแนนกับผู้เรียนของตน ไม่ตรงกับสภาพจริง

3. การเปรียบเทียบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาที่จบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษาที่สอน การได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวนขนาดศูนย์เขต /อำเภอ และศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม เพศ จากการวิจัยพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของครูนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ในการปฏิบัติงานส่วนมากครูได้รับการอบรมชี้แจง และพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันตามหลักการปฏิบัติงาน การศึกษานอกระบบ จึงทำให้มองปัญหาการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นในระดับที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงปัจจุบัน เพศชายและเพศหญิงได้รับความรู้และสิทธิต่าง ๆ ในสังคมเท่าเทียมกัน ส่งผลทำให้สามารถปฏิบัติเต็มศักยภาพทั้งเพศชายและเพศหญิง

3.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม อายุ จากการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ ของครู ไม่ว่าจะเป็นอายุต่างกันก็มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ต้องขึ้นอยู่กับความตั้งใจของแต่ละบุคคล การทำงานด้วยความกระตือรือร้น ความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นผู้ใหญ่ในการทำงาน ตลอดจนมีวุฒิภาวะ และความพร้อมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมภา บัวบุญ (2544: 96) ที่ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้คำปรึกษา และแนะแนว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประสานเครือข่าย การประเมินผล และสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานพบว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีอายุต่างกันโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษาที่จบ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จบการศึกษา และมีวุฒิด้านการศึกษา มีระดับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่มีวุฒิด้านการศึกษา และการศึกษา อื่นๆ อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของครูจะต้องมีวุฒิ การศึกษาด้านครุศาสตร์ ด้านการศึกษาจึงจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตรงกับวุฒิ การศึกษาที่จบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานทิพย์ เทรนประภา (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ช่วงชั้นที่ 1-2 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่แตกต่างกัน ในด้านการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ยกเว้น ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผล ประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จากการวิจัยพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงอรุณ ชมเชียงคำ (2545:บทคัดย่อ)

ศึกษาการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลนครสวรรค์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันระหว่างภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ สอดคล้องงานวิจัยของ ปานทิพย์ เทรนฤประภา (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ช่วงชั้นที่ 1-2 ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่แตกต่างกัน ในด้านการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม ระดับการศึกษาที่สอน จากการวิจัยพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จะดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านหลักสูตรมากที่สุด โดยนำสาระในหลักสูตรมาบูรณาการกัน รองลงมาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

3.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ บูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม การได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และรายด้าน ด้านหลักสูตรผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ ในทุกด้าน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้นำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตั้งแต่การวางแผนด้านหลักสูตร ทำแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลแบบบูรณาการ สอดคล้องงานวิจัยของ จินตนา จันทรสาร (2548: บทคัดย่อ) ศึกษา ผลของการอบรมเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สำหรับบุคลากรโรงเรียนบ้านสุขฤทัย อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ผลการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม คุณภาพของแผนการสอนแบบบูรณาการของบุคลากรที่ผ่านการอบรมอยู่ในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์หรือคุณค่าของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่มีต่อผู้เรียน และครูผู้สอน พบว่า มีความเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนในด้านประโยชน์ต่อชุมชน ครูมีความเห็นในระดับมาก

3.7 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม ขนาดศูนย์เขต/อำเภอ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รายงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ศูนย์ขนาดเล็ก มีระดับปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่า ศูนย์ขนาดใหญ่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารงานภายในศูนย์ขนาดเล็กได้ทั่วถึง ด้านการจัดทำหลักสูตร การดูแล บุคลากร การจัดอบรมบุคลากร และการรับผิดชอบจำนวนนักศึกษาจำนวนไม่มาก และอาจเป็น เพราะศูนย์ขนาดเล็กมีการเปลี่ยนแปลงครูศูนย์การเรียนรู้ต่ำกว่าศูนย์ขนาดใหญ่ ซึ่งครูที่เข้ามา ปฏิบัติงานใหม่ยังไม่ได้รับการอบรมด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดคล้อง งานวิจัยของปานทิพย์ เตรณฤประภา (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ ช่วงชั้นที่ 1-2 ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ครูที่สอนในประเภทของโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนแบบบูรณาการทุกด้านแตกต่างกัน

3.8 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตกรุงเทพ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในกรุงเทพมหานครมี ส่วนร่วมในการพิจารณาหลักสูตรแบบบูรณาการ มีการจัดอบรมบ่อยครั้ง กำหนดรูปแบบกิจกรรม การเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมกับชุมชน เครือข่ายที่หลากหลาย มีสื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอ และกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาอยู่ในศูนย์สังกัดเขต กรุงเทพมหานครคือนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมภา บัวบุญ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา 11 พบว่า ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีสถานศึกษาต่างกัมีปัญหาโดยรวมและรายด้าน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4.1 ด้านหลักสูตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มี ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้าน หลักสูตร ได้แก่ ควรเน้นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพชุมชน สังคม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จริง ควรพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาตรงกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำมาใช้ได้จริง ควรมีการ อบรมการทำแผนการบูรณาการพร้อมกัน และยึดหลักการสอนโดยใช้แผนการสอนบูรณาการนั้น เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องงานวิจัยของ จิตติพงษ์ มัธยม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ บ้านหนองกระยาง อำเภอ ดอนตาล จ.มุกดาหาร มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนแบบบูรณาการ 2 ด้าน คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับเขียนแผนการสอน 2) ความรู้ในการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้วิธีการพัฒนา คือ การฝึกอบรมและการนิเทศภายใน พบว่า บุคลากรสามารถจัดทำแผนการสอนได้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้น อยากเรียนรู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเรียนรู้อย่างมีความสุข บุคลากรผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีการปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาและแนวทางปรับปรุง พัฒนาบุคลากรทุกคนมีความมั่นใจอย่างเต็มที่และมีทักษะในการใช้สื่อเพิ่มมากขึ้น

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ จัดกิจกรรมให้หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้ ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ กำหนดแผนการเรียนรู้ที่สามารถจัดกิจกรรมได้จริง มีการอบรมครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการสอน สอดคล้องงานวิจัยของ กฤษณา จินตาคม (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และสามารถจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 6 ขั้นตอน คือการสำรวจสภาพปัญหาความต้องการการกำหนดหัวเรื่อง การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของเนื้อหาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผล ประเมินผล ผลการพัฒนาด้านปัจจัยป้อน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อพัฒนาด้านกระบวนการ เน้นความร่วมมือของเครือข่ายผู้สนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนาด้านผลผลิต ผลที่เกิดกับสภาพการศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างสม่ำเสมอ ผลที่เกิดกับครูเป็นนักวางแผนอำนวยความสะดวก ครูมีพฤติกรรมใฝ่รู้ กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลที่เกิดกับผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมมากขึ้น สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถนำประสบการณ์ในชีวิตสู่การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต ผลที่เกิดกับชุมชนในเขตชุมชนเมืองการจัดกิจกรรมจะดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำได้ยากกว่าในชุมชนชนบท

4.3 ด้านการวัดและประเมินผล ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ ให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีทั้งการสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ควรมีการประเมินเป็นรายบุคคล ก่อนเรียน หลังการสอน เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขได้ทันที มีเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอนและนักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล ควรอบรมครูที่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการประเมินในหลักสูตรใหม่

ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีแนวทางการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้โดยการนำหลักสูตรบูรณาการให้เข้ากับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง คุณธรรม จริยธรรม อาชีพ การดำเนินชีวิต มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน การจัดการเรียนรู้เน้นการบูรณาการเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิต จุดมุ่งหมายพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน การนำหลักสูตรไปใช้ต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ต้องจัดกลุ่มสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนนำเนื้อหาบูรณาการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทุกคนมีส่วนร่วมใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนคิดเป็น จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต เลือกกิจกรรมตามความพร้อม ความถนัด ความสนใจ ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนรู้

3. ด้านการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลจากสภาพจริง เป็นการประเมินผลหลากหลายวิธีในสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับชีวิตจริง ประเมินผลจากรายวิชาที่เรียน ภาคทฤษฎี และประเมินการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคปฏิบัติ ประเมินคุณธรรม จริยธรรม และประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อาจพิจารณาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านหลักสูตร มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนควรมีบทบาทร่วมจัดทำหลักสูตร ในแต่ละภาคเรียนสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการนำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนหรือตามความต้องการผู้เรียน หลักสูตรมีหลากหลายมากโดยเฉพาะในหมวดของวิชาเลือกซึ่งผู้เรียนไม่สามารถเลือกเรียนเองได้ ในแต่ละภาคเรียนวิชาที่บังคับกับวิชาเลือกไม่สอดคล้องกัน ทำให้ยากแก่การนำมาบูรณาการกัน สถานศึกษาไม่มีความพร้อมในเรื่องของการนำหลักสูตรมาใช้ วิธีการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาเลือกเรียนได้ตามความต้องการของตนผู้เรียนมากเกินไป เช่นวิธีการเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบทางไกล จึงทำให้ไม่สามารถนำหลักสูตรเข้าถึงผู้เรียนมากนัก ครูคนเดียวสอนหลายระดับชั้น เช่นสอนทั้งสามระดับชั้น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ควรอบรมครูในการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรในแต่ละระดับชั้นด้วย

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ควรเน้นเรื่องของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่เรียน ควรเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาจัดกิจกรรมจริง สำหรับการจัดกิจกรรมแบบพบกลุ่มครูผู้สอนควรให้ความรู้ด้วยในเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่สามารถค้นคว้าได้ มีการสอนเสริมเพื่อเตรียมการสอบระดับชาติ และมีสื่อที่พอเพียง ทันต่อสถานการณ์แต่ละภาคเรียนเพื่อเป็นการค้นคว้าของครูผู้สอนและผู้เรียน การได้รับความร่วมมือจากชุมชน เครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมสถานศึกษาควรสนับสนุนหน่วยงาน หรือชุมชนนั้นด้วย

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล ควรวัดผลตามความเป็นจริง เน้นเรื่องเนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นสำคัญ ควรมีการวางแผนพัฒนาผู้เรียนเพื่อสามารถเข้ารับการประเมินศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่นได้

2. ผลการวิจัย พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จำแนกตามตัวแปรต้น การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในประเด็นดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านวัดและประเมินผล โดยผู้ที่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2.2 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์เขต/ศูนย์อำเภอขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์เขต/ศูนย์อำเภอ ขนาดใหญ่

2.3 ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในศูนย์สังกัดเขตปริมณฑล

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็น การศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการควรจะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับครูในจังหวัดอื่น และครูประจำกลุ่ม เพื่อให้ได้ภาพรวมของครูการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแนวทางที่จะใช้วางแผนการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ควรที่จะมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เช่นด้านเทคนิคการถ่ายทอดความรู้การจัดกิจกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครู ด้านความรับผิดชอบของครู ด้านวิชาการของครูและด้านการใช้สื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปวางแผนการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านต่าง ๆ

3. ควรที่จะมีการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในเชิงคุณภาพโดยศึกษาเจาะลึกด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีคุณภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว..
- . (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- . (2546). หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2546). คู่มือการปฏิบัติงานครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2546). แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2539). หลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กุลยา เบญจกาญจน์ และคณะ. (2546). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
เก่ง ดี มีสุข. กรณีศึกษา กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กฤษณา จินดาคม. (2545). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตร
การศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 : กรณีศึกษา
จังหวัดพัทลุง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง. พัทลุง: ม.ป.พ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). รายงานสรุปการสัมมนายุทธศาสตร์
การเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- จิตติพงษ์ มัธยม. (2546). การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- จินตนา จันทรสาร. (2548). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สำหรับบุคลากร
โรงเรียนบ้านสุขฤทัย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). เทคนิคและวิธีการร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- ชวนีย์ พงศาพิชณ์. (2551, พฤษภาคม – สิงหาคม). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียน
การสอนแบบบูรณาการ. กรณีศึกษาวิชามนุษย์ศาสตร์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ. 18:63-69.
- ณรงค์วิทย์ พาคำ. (2549). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อ
พัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยนาเลา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา).
เพชรบูรณ์: ม.ป.พ.
- นุสรรา สกลนุกกิจ. (2542). บทบาทของครูประจำกลุ่มตามความคาดหวังของนักศึกษา
ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ ครุฑพุ่ม. (2550). เอกสารประกอบการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ:
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- ปานทิพย์ เทรนฤประภา. (2550). การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบ
บูรณาการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ประดิษฐ์ เหล่าเนตร์; และคณะ. (2549). การจัดกระบวนการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม.
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: เบ็น ภาษาและศิลปะ.
- ประยูร ผ่องอำไพ. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครู
ประจำกลุ่มนอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผาสุก วงศ์ผั่น. (2550). การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. รายงานการ
ศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พจนา เอื่องไพบูลย์. (2546). การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืน : การศึกษาแบบพหุกรณี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรการสอน).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พนารัตน์ การินทร์; และคณะ. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยการสอนแบบสอดแทรก (TNFUSION) วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องพืช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาอิสระ. กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, กอง. (2543). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2543, 23 – 25 พฤษภาคม). รายงานการประชุมปฏิบัติการการกำหนดแนวความคิดการแบ่งระดับสาระศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์.
- (2544). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์.
- (2547). เอกสารเสริมความรู้การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์.
- เพ็ญลดดา ชื่นโกมล. (2547). ปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2548). การเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาศักยภาพวิชาการ.
- ราตรี อินกัน. (2542). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นนทบุรี: แคนคิด มีเดีย.
- มาลี รัชตะนาวิน. (2550). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนโดยเห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3.
- วาสนา เลื่อมสุทธิ. (2544). ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนกรุงธน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544, พฤษภาคม). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. วารสารวิชาการ. 4(5): 22 – 29.

- สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. (2549). คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และ
 วิธีการจัดการศึกษาออกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2549). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2553). หลักสูตรการศึกษานอก
 ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. แนวทางการพัฒนาหลักสูตร
 สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
 ลำลี รักสุทธิ; และคณะ. (2544). เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ:
 พัฒนาศึกษา.
 แสงอรุณ ชมเชียงคำ. (2545). การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ของโรงเรียน
 คาทอลิก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
 สุปล วังสินธุ์. (2543). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่โครงงาน. วารสารวิชาการ. 3 (9).
 หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). การพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
 อรทัย มูลคำ; และคณะ. (2544) การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน
 เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 8. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
 อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ:
 บรรณกิจ.
 อัมภา บัวบุญ. (2544). ปัญหาการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา 11.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
 White, Arlene faith uveges. (1989, March). Background and Characteristics of Immersion
 Teacher in the United States. **Dissertation Abstracts International**. 49(9):
 2537 – A.
 Calderon, Larry Anthonng. (1989, March). Characteristics of the Excellent Teacher
 As Perceived by Students. Teachers and Administrators in the Los Angles
 County Community College District. **Dissertation Abstracts International**.
 49(9): 2512 – A.
 Purvis, June. (1980, July). Some Problems of Teaching and Learning Within the Open
 University. **Education Research**. 21(3): 163 – 175.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

- | | |
|-------------------------------------|---|
| 1. อาจารย์ ดร.วัฒนีย์ โรจน์สัมฤทธิ์ | อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 2. นางพรทิพย์ กล้ารบ | ข้าราชการบำนาญ สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย |
| 3. นายไพฑูรย์ อินทร์เนตร | ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ่มจันทร์
กรุงเทพมหานคร |
| 4. ดร.ปาน กิมปี | หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย |
| 5. นางสาวอังค์ สีताल | ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย เขตพระโขนง
กรุงเทพมหานคร |

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
		1	2	3	4	5		
1	ด้านหลักสูตร	ดร.	ผอ.	ผอ.	ผอ.	ดร.		
	1.1 หลักสูตร	ปาน	พทธิพิทย์	ส่าอวงค์	ไพฑูรย์	วัฒน์ย์		
	1.1.1 แนวคิด/ความเชื่อ	กิมปี	กลัรบ	สีตาล	อินทร์เนตร	โรจน์ ุ		
	1) มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ตนเอง สังคม และเรื่องที่ต้องคิดตัดสินใจ แบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลรอบด้านบูรณาการ เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญารธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) นำความรู้ในแต่ละวิชามารบูรณาการใช้ในการวางแผน เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานและพึ่งตนเองได้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	6) พัฒนาชีวิตตนเองโดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.2 หลักการ							
	1) จัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	2) หลักสูตรเปิดโอกาสได้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) หลักสูตรเน้นให้แสวงหาความรู้อย่างเสรี มีอิสระทางความคิด	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้							
	1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงาม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปล ความ หมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3	4	5		
	2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.4 โครงสร้าง							
	1) ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 100 ชม. และ กิจกรรมโครงงาน 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.5 สาระการเรียนรู้ มี 5 สาระ							
	1.1.5.1 สาระทักษะการเรียนรู้							
	1) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	2) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ ทักษะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.5.2 สาระความรู้พื้นฐาน							
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.5.3 สาระการประกอบอาชีพ							
	1) มีการบูรณาการความรู้ในงานอาชีพ สามารถมองเห็นช่องทาง ดัดลีนใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) มีการบูรณาการความรู้ ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.5.4 สาระทักษะการดำเนินชีวิต							
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปล ความ หมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3	4	5		
	3) มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปและสุนทรียภาพ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.1.5.5 สาระการพัฒนาสังคม							
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการบูรณาการความรู้ด้านสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) มีการบูรณาการความรู้ด้านประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.2 การนำหลักสูตรไปใช้							
	1.2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร							
	1) กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อนำมาบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการ	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	3) มีการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่สอนเพื่อนำมาบูรณาการกันในสาระวิชา หรือต่างสาระวิชา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อบูรณาการภายในสาระวิชา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อบูรณาการระหว่างสาระวิชา	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	6) สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	1.2.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ							
	1) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยช่วยกันระดมพลังสมอง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของชุมชน และมีการสำรวจความต้องการของชุมชน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของสังคมโดยช่วยกันระดมพลังสมองคิดประเด็นหลากหลายตามสถานการณ์	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) พิจารณาจัดกลุ่มสภาพของปัญหาแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเนื้อหา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมสภาพ ปัญหา ความต้องการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	6) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปล ความ หมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3	4	5		
	7) ครูและผู้เรียนพิจารณาเนื้อหาสอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนนำมาบูรณาการให้ได้มากเพื่อประหยัดเวลา/ลดการซ้ำซ้อน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	8) ครูและผู้เรียนจัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	9) มีการจำแนกแยกเนื้อหาบูรณาการได้หรือไม่	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	10) จัดลำดับเนื้อหาและจัดทำตารางรายภาคเรียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.3 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ							
	1.3.1 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ							
	1) มีการกำหนดรายวิชา หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละวิธีการจัดการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.3.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ							
	1.3.2.1 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม							
	1) มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่ายและปานกลาง และนำมาบูรณาการกัน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการแบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดแทรกกระบวนการคิดเป็นให้ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา ในลักษณะถาม - ตอบลักษณะบูรณาการ	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	6) พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน	0	1	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	1.3.2.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง							
	1) มีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวกช่วยเหลือและช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน และสื่อจากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ผู้รู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) มีการมอบหมายใบงานให้ผู้เรียนศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้ความรู้และทักษะแบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปล ความ หมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3	4	5		
2	1.3.2.3 การเรียนรู้แบบทางไกล							
	1) มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารและบูรณาการการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) มีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ ในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	1.3.2.4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน							
	1) มีการกำหนดสถานที่ และตารางเรียนที่เหมาะสม มีรูปแบบการสอน และฝึกปฏิบัติแบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) จัดสื่อ อุปกรณ์ ในชั้นเรียนที่สามารถบูรณาการทุกวิชาเรียนได้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
	2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
	1) บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิด การทำ การจำ แก้ปัญหา และการพัฒนา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2.1.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ							
	1) ร่วมกับผู้เรียนกำหนดสภาพปัญหาความต้องการ จากสถานการณ์ในชีวิตจริง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) ทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและความต้องการ เน้นการมีส่วนร่วม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกลุ่ม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา/แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่สนใจ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	6) ท่านและผู้เรียนใช้กระบวนการระดมสมอง สะท้อนความคิดและอภิปรายความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
		1	2	3	4	5		
3	7) ท่านและผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	8) ท่านและผู้เรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินพัฒนาการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2.1.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)							
	1) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของผู้เรียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิต	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2.1.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้							
	1) มีการใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ ในสื่อชิ้นเดียวกัน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) ใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4) ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	ด้านการวัดผลและประเมินผลแบบบูรณาการ							
	3.1 การวัดผลประเมินผลแบบบูรณาการ							
	1) มีการตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3) ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนสังคม	1	0	1	1	1	0.80	ใช้ได้
	4) ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบครัวยุคใหม่	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5) ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	6) มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาคน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	7) นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียนในภาคเรียนถัดไป	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปล ความ หมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
		1	2	3	4	5		
	8) มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	9) มีการวางแผนพัฒนาผู้เรียนก่อนเข้ารับการประเมินระดับชาติ	1	1	-1	1	1	0.60	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ค่าดัชนีสัมประสิทธิ์แอลฟา

Reliability

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.911	88

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	351.84333	905.964	.218	.911
a2	351.77667	897.248	.465	.910
a3	352.01000	898.782	.414	.910
a4	352.11000	888.825	.581	.909
a5	351.87667	899.525	.398	.910
a6	351.87667	900.263	.375	.910
a7	351.84333	904.033	.282	.910
a8	352.01000	894.044	.427	.910
a9	351.84333	894.123	.449	.909
a10	351.74333	900.645	.396	.910
a11	351.71000	886.661	.625	.909
a12	351.94333	885.076	.639	.908
a13	352.04333	880.401	.616	.908
a14	351.54333	904.222	.220	.911
a15	351.87667	891.753	.572	.909
a16	351.81000	898.421	.446	.910
a17	352.07667	904.728	.330	.910
a18	352.11000	901.149	.276	.910
a19	352.01000	900.348	.366	.910
a20	351.94333	902.620	.298	.910
a21	351.94333	891.862	.478	.909
a22	351.81000	892.655	.512	.909
a23	351.94333	899.517	.352	.910
a24	352.11000	896.342	.474	.910
a25	351.91000	892.484	.482	.909
a26	352.07667	892.018	.565	.909
a27	352.11000	889.977	.600	.909
a28	351.94333	887.400	.685	.909
a29	351.87667	895.043	.535	.909
a30	352.01000	883.079	.607	.908
a31	352.14333	885.244	.574	.909
a32	352.14333	875.678	.673	.908
a33	352.11000	875.446	.758	.908
a34	352.01000	894.713	.484	.909
a35	352.04333	892.815	.514	.909
a36	352.07667	876.432	.753	.908
a37	351.97667	882.906	.714	.908
a38	352.14333	889.058	.665	.909
a39	352.17667	888.805	.652	.909
a40	352.34333	886.198	.612	.909
a41	352.21000	881.861	.662	.908
a42	352.11000	886.066	.605	.909

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a43	352.01000	885.562	.675	.908
a44	352.24333	895.100	.653	.909
a45	352.21000	901.654	.363	.910
a46	351.97667	907.092	.204	.911
a47	351.91000	899.084	.385	.910
a48	351.74333	899.680	.428	.910
a49	351.74333	893.266	.643	.909
a50	351.64333	906.409	.188	.911
a51	351.71000	891.213	.557	.909
a52	351.67667	887.019	.656	.909
a53	351.64333	895.237	.476	.909
a54	351.57667	902.976	.323	.910
a55	351.64333	898.478	.386	.910
a56	351.61000	898.880	.370	.910
a57	351.81000	890.469	.526	.909
a58	352.00000	892.483	.510	.909
a59	352.01000	894.320	.453	.909
a60	350.81000	833.890	.058	.968
a61	352.07667	886.618	.569	.909
b1	351.87667	900.146	.339	.910
b2	352.01000	887.610	.578	.909
b3	351.87667	884.994	.646	.908
b4	351.74333	892.597	.489	.909
b5	351.77667	903.545	.273	.910
b6	351.97667	896.009	.470	.910
b7	352.04333	891.249	.556	.909
b8	352.01000	892.872	.593	.909
b9	352.07667	894.107	.507	.909
b10	351.91000	896.602	.382	.910
b11	351.94333	900.276	.331	.910
b12	351.87667	896.077	.452	.910
b13	351.87667	889.180	.511	.909
b14	352.14333	886.713	.668	.909
b15	352.04333	881.594	.700	.908
b16	352.11000	883.101	.633	.908
b17	352.14333	890.092	.579	.909
b18	352.17667	893.405	.444	.909
c1	351.84333	901.688	.243	.910
c2	351.77667	907.110	.165	.911
c3	352.04333	906.056	.209	.911
c4	352.04333	903.780	.250	.910
c5	351.54333	898.980	.360	.910
c6	351.74333	894.852	.402	.910
c7	351.87667	895.870	.418	.910
c8	351.97667	900.678	.305	.910
c9	352.24333	895.859	.313	.910

RELIABILITY ANALYSIS -SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	351.843	905.964	.218	.911
a2	351.777	897.248	.465	.910
a3	352.010	898.782	.414	.910
a4	352.110	888.825	.581	.909
a5	351.877	899.525	.398	.910
a6	351.877	900.263	.375	.910
a7	351.843	904.033	.282	.910
a8	352.010	894.044	.427	.910
a9	351.843	894.123	.449	.909
a10	351.743	900.645	.396	.910
a11	351.710	886.661	.625	.909
a12	351.943	885.076	.639	.908
a13	352.043	880.401	.616	.908
a14	351.543	904.222	.220	.911
a15	351.877	891.753	.572	.909
a16	351.810	898.421	.446	.910
a17	352.077	904.728	.330	.910
a18	352.110	901.149	.276	.910
a19	352.010	900.348	.366	.910
a20	351.943	902.620	.298	.910
a21	351.943	891.861	.477	.9093
a22	351.810	892.655	.511	.9092
a23	351.943	899.517	.352	.9100
a24	352.110	896.342	.474	.9095

RILIABILITY ANALYSSIS -SCALE (ALPHA)

	Item-Total Statistics			
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a25	351.910	892.484	.482	.909
a26	352.077	892.018	.565	.909
a27	352.110	889.977	.600	.909
a28	351.943	887.400	.685	.909
a29	351.877	895.043	.535	.909
a30	352.010	883.079	.607	.908
a31	352.143	885.244	.574	.909
a32	352.143	875.678	.673	.908
a33	352.110	875.446	.758	.908
a34	352.010	894.713	.484	.909
a35	352.043	892.815	.514	.909
a36	352.077	876.432	.753	.908
a37	351.977	882.906	.714	.908
a38	352.143	889.058	.665	.909
a39	352.177	888.805	.652	.909
a40	352.343	886.198	.612	.909
a41	352.210	881.861	.662	.908
a42	352.110	886.066	.605	.909
a43	352.010	885.562	.675	.908
a44	352.243	895.100	.653	.909
a45	352.210	901.654	.363	.910
a46	351.977	907.092	.204	.911
a47	351.910	899.084	.385	.910
a48	351.743	899.680	.428	.910
a49	351.743	893.266	.643	.909

RILIABILITY ANALYSSIS -SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a50	351.643	906.409	.188	.911
a51	351.710	891.213	.557	.909
a52	351.677	887.019	.656	.909
a53	351.643	895.237	.476	.909
a54	351.577	902.976	.323	.910
a55	351.643	898.478	.386	.910
a56	351.610	898.880	.370	.910
a57	351.810	890.469	.526	.909
a58	352.000	892.483	.510	.909
a59	352.010	894.320	.453	.909
a60	350.810	833.890	.058	.968
a61	352.077	886.618	.569	.909
b1	351.877	900.146	.339	.910
b2	352.010	887.610	.578	.909
b3	351.877	884.994	.646	.908
b4	351.743	892.597	.489	.909
b5	351.777	903.545	.273	.910
b6	351.977	896.009	.470	.910
b7	352.043	891.249	.556	.909
b8	352.010	892.872	.593	.909
b9	352.077	894.107	.507	.909
b10	351.910	896.602	.382	.910
b11	351.943	900.276	.331	.910
b12	351.877	896.077	.452	.910
b13	351.877	889.180	.511	.909

RILIABILITY ANALYSIS -SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b14	352.143	886.713	.668	.909
b15	352.043	881.594	.700	.908
b16	352.110	883.101	.633	.908
b17	352.143	890.092	.579	.909
b18	352.177	893.405	.444	.909
c1	351.843	901.688	.243	.910
c2	351.777	907.110	.165	.911
c3	352.043	906.056	.209	.911
c4	352.043	903.780	.250	.910
c5	351.543	898.980	.360	.910
c6	351.743	894.852	.402	.910
c7	351.877	895.870	.418	.910
c8	351.977	900.678	.305	.910
c9	352.243	895.859	.313	.910

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 88

Alpha = .911

ภาคผนวก ง
กรอบแนวคิดของแบบสอบถาม

**กรอบแบบสอบถาม เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
1.ด้านหลักสูตร	1.1 หลักสูตร ข้อกำหนดว่าด้วยปรัชญา และแนวคิดเพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามที่กำหนด ประกอบด้วยแนวคิด หลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สารการเรียนรู้	1.1.1 แนวคิด/ความเชื่อ - เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาตาม ปรัชญา"คิดเป็น"	1) มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น 2) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ตนเอง สังคม และเรื่องที่ต้องคิด 3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูล รอบด้านบูรณาการ เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข
		- มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่าง ปัญญารวมศัตรธรรม วัฒนธรรม	4) ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญารวมศัตรธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม
		- พัฒนาความสามารถเพื่อการทำงาน พึ่งตนเองได้	5) นำความรู้ในแต่ละวิชามาบูรณาการใช้ในการวางแผน เพื่อพัฒนาความสามารถการทำงานและพึ่งตนเองได้
		- พัฒนาด้านจิตใจ ควบคู่กับการเรียนรู้ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ พอเพียง และ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปกครอง	6) พัฒนาชีวิตตนเองโดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต ตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม	รายละเอียดของด้าน
	1.1.2 หลักการ - มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของ บุคคล ชุมชน สังคม หลักการยืดหยุ่น หมายถึง ยืดหยุ่นที่วิชาการ และวิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้อย่างเสรี มีความอิสระทางความคิด	1) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและการจัดการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการที่ตนเองถนัด 3) ผู้เรียนแสวงหาความรู้อย่างเสรี มีอิสระทางความคิด
	1.1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิตที่ดี สติปัญญา ศักยภาพและหาช่องทางในการประกอบอาชีพ มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง และมีการพัฒนาดตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม 2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้ 3) เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิต และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		1.1.4 โครงสร้าง - ประถม บัณฑิต 36 เลือก 12 รวม 48 หน่วยกิต - ม.ต้น บัณฑิต 40 เลือก 16 รวม 56 หน่วยกิต - ม.ปลาย บัณฑิต 44 เลือก 32 รวม 76 หน่วยกิต - กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 100 ชม. - กิจกรรมโครงงาน 3 หน่วยกิต	1) รายวิชาเลือกผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความต้องการ 2) ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 100 ชม. และ กิจกรรมโครงงาน 3 หน่วยกิต
		1.1.5 สาระการเรียนรู้ มี 5 สาระ 1.1.5.1 สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้การคิดเป็นและการวิจัยอย่างง่าย	1) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ ทักษะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
		1.1.5.2 สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร 2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ 3) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ 4) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		1.1.5.3 สาระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทาง และการตัดสินใจประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง	1) มีการบูรณาการความรู้ ในงานอาชีพมองเห็นช่องทางตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง 2) มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม 3) มีการบูรณาการความรู้ ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
		1.1.5.4 สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปและสุนทรีย์ภาพ	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม 2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต 3) มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปและสุนทรีย์ภาพ
		1.1.5.5 สาระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง การปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต 2) มีการบูรณาการความรู้ด้านสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
			ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 3) มีการบูรณาการความรู้ด้านประชาธิปไตย จิต สาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม
	1.2 การนำหลักสูตรไปใช้	1.2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร หลักการ ครู ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาวัตถุประสงค์ขอบ ข่ายเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้รู้และเข้าใจหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การจบหลักสูตร 2. เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการจัดการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ของผู้เรียนกับชุมชน เป้าหมาย ขอบข่ายเนื้อหา/สาระ ที่ต้องเรียนรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	1) กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของ หลักสูตรเพื่อนำมาบูรณาการ 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรบูรณาการ 3) มีการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่สอนเพื่อนำมาบูรณา การกันในสาระวิชา หรือต่างสาระวิชา 4) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการ ภายในสาระวิชา 5) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการ ระหว่างสาระวิชา 6) สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบ สอดแทรกวิชาอื่นเข้าไปในการสอนด้วย

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม	รายละเอียดของด้าน
	1.2.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักสูตร บูรณาการในสาระเดียวกัน หรือหลายสาระก็ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหา มี 8 ขั้นตอน 1 วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน สังคม ชุมชน	1) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยช่วยกันระดมพลังสมอง 2) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของชุมชน และมีการสำรวจความต้องการของชุมชน 3) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของสังคมโดยช่วยกันระดมพลังสมองคิดประเด็นหลากหลายตามสถานการณ์
	2 จัดกลุ่มสภาพ ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม 3 ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้พร้อมลำดับความต้องการ	1) พิจารณาจัดกลุ่มสภาพของปัญหาแล้วนำมาเชื่อมโยงกับเนื้อหา 2) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมสภาพ ปัญหา ความต้องการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน 3) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน
	4 ศึกษารายวิชาที่ลงทะเบียเรียนในภาคเรียนนั้น ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 5 จัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้	1) ครูและผู้เรียนพิจารณาเนื้อหาสอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียเรียนนำมาบูรณาการให้ได้มากเพื่อประหยัดเวลา/ลดการซ้ำซ้อน

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
			2) ครูและผู้เรียนจัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้
		6 จำแนกเนื้อหาที่บูรณาการได้และบูรณาการไม่ได้จากรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน 7 จัดลำดับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ 8 จัดตารางการเรียนรู้รายภาคเรียน	1) มีการจำแนกแยกเนื้อหาบูรณาการได้หรือไม่ได้ 2) จัดลำดับเนื้อหาและจัดทำตารางรายภาคเรียน
	1.3 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	1.3.1 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ แผนการเรียนรู้เป็นการดำเนินงานต่อจากการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบของการเรียนรู้ได้แก่รายวิชา/หัวเรื่อง ตัวชี้วัด เนื้อหา การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละหัวข้อต้องมีความเชื่อมโยงกัน	1) มีการกำหนดรายวิชา หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา 2) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละวิธีการจัดการเรียนรู้
		1.3.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิธีการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะมีการวางแผนการเรียนรู้ องค์ประกอบ	

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		1. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม กำหนดให้ผู้เรียนมาพบครูลักษณะกระบวนการกลุ่มมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกัน ข้อคำนึงในการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม - จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง	1) มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่ายและปานกลาง และนำมาบูรณาการกัน
		- เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู - ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้างานเดี่ยว กลุ่มโครงการ	1) มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน 1) มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการแบบบูรณาการ
		- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกกระบวนการคิดเป็น ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	1) จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดแทรกกระบวนการคิดเป็น ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
		- มีการสอบย่อย (Quiz) - พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. เป็นอย่างน้อย แต่อาจกว่าเวลาที่กำหนด และมีการติดตามผู้เรียน	1) ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา ในลักษณะถาม – ตอบ ลักษณะบูรณาการ 1) พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรายวิชา ครูเป็นที่ปรึกษาผู้เรียนเรียนตามความสนใจ ความถนัด ข้อคำนึงในการเรียนรู้แบบตนเอง - ผู้เรียนมีความสนใจ มีความพร้อม มีทักษะ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบ	1) ครูมีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ ด้วยตนเอง แบบบูรณาการ
		- ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้รายบุคคล สอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบียน	1) กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และ สอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบียน
		- กำหนดสื่อด้วยตนเอง เช่น ผู้รู้ แบบเรียน แหล่ง เรียนรู้ อินเทอร์เน็ต ซีดี วิทยุ โทรทัศน์ ภูมิปัญญา	1) กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อ แบบเรียน และ และสื่อจากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ผู้รู้
		- จัดทำสัญญาการเรียนรู้ พบครู เพื่อรับคำปรึกษา แนะนำการเรียน 2 - 4 ครั้ง ต่อภาคเรียน	1) มีการมอบหมายใบงานให้ผู้เรียนศึกษาและค้นคว้า ด้วยตนเองโดยใช้ความรู้และทักษะแบบบูรณาการ
		3. การเรียนรู้แบบทางไกล เรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ครูและผู้เรียนจะสื่อสารกัน ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์	

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		ข้อคำนึงในการเรียนรู้แบบทางไกล - ผู้เรียนมีเครื่องมือที่สามารถสื่อสาร และใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ - ครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล หรืออำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือแนะนำ	1) มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารและบูรณาการการเรียนรู้ 2) ครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ ในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้ด้วย
		4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจน เหมาะกับผู้เรียนที่มีเวลาเรียน ข้อคำนึงในการเรียนรู้แบบชั้นเรียน - สถานศึกษากำหนดสถานที่เรียน ตารางเรียนที่เหมาะสม พร้อมเข้าสู่กระบวนการเรียนแบบบูรณาการ - มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ วัน เวลา ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทราบทั่วถึง - สถานศึกษาจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ โสตทัศนที่เหมาะสมกับการเรียนแบบชั้นเรียน	1) มีการกำหนดสถานที่ และตารางเรียนที่เหมาะสม มีรูปแบบการสอน และฝึกปฏิบัติแบบบูรณาการ 1) จัดสื่อ อุปกรณ์ ในชั้นเรียนที่สามารถบูรณาการทุกวิชาเรียนได้

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
2. ด้านการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	2.1 การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	เป็นการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนการ เรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ทุกคนมีส่วนร่วม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูร่วมคิดร่วม ทำ ร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ชุมชนเป็นฐาน การเรียนรู้สอดคล้องวิถีชีวิต และเข้าสู่กระบวนการ เรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนคิดเป็น	1) บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ คิด การทำ การจำ แก้ปัญหา และการพัฒนา 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้ชุมชน เป็นฐานการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
		2.1.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นคน "คิดเป็น" มีขั้นตอน ดังนี้ - ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการใน การเรียนรู้ (o : orientation) เป็นการเชื่อมโยงกับประสบการณ์และสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร	4) ร่วมกับผู้เรียนกำหนดสภาพปัญหาความต้องการ จากสถานการณ์ในชีวิตจริง 5) ทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและความต้องการ เน้นการมีส่วนร่วม
		- ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New ways of learning)	6) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด ไว้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลตนเอง ชุมชน สังคม สื่อแหล่งเรียนรู้ และระดมความคิด อภิปราย วิเคราะห์	7) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม 8) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา
		- ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและการนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation) ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เหมาะสมกับสังคม และวัฒนธรรม - ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation) ทบทวนแก้ไขข้อบกพร่อง ตรวจสอบผลการเรียนรู้	9) ครูและผู้เรียนใช้กระบวนการระดมสมอง สะท้อนความคิดและอภิปรายความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ 10) ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้ 11) ครูและผู้เรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินพัฒนาการเรียนรู้

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		2.1.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) 1.สามารถเขียนโครงการและดำเนินการโครงการได้ 2.วางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน 3.สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิต 4.เลือกกิจกรรมตามความพร้อม ความถนัด,สนใจ วัตถุประสงค์ 1.เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ โดยฝึกการคิด แก้ปัญหา และมีเหตุผล 2.เพื่อปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรม 3.เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุทธศาสตร์ และสังคม	1) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของผู้เรียน 2) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม และวิธีการดำเนินชีวิต 3) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		2.1.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้ สื่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในชุมชน - สถาบันของชุมชน เช่น วัด ตลาด - สถานที่หรือสถาบันที่ประชาชนหรือรัฐจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานแห่งชาติ ศูนย์ศิลปาชีพ พิพิธภัณฑ์ - สื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยุทัศน์ ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ - สื่อเอกสาร เช่น ตำราหาพื้นที่บ้าน ภาพถ่าย - บุคคล เช่น ผู้นำศาสนา เกษตรกร ศิลปิน ผู้นำ ชุมชน และสังคม	1) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน 2) มีการใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และ การค้นพบความรู้ ในสื่อชิ้นเดียวกัน 3) ใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์ ปัจจุบันอย่างเหมาะสม 4) ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
3. ด้านการวัดและประเมินผล แบบบูรณาการ	3.1 การวัดผลประเมินผลแบบบูรณาการ เป็นการประเมินผลจากสภาพจริง เป็นการประเมินผลหลากหลายวิธีในสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับชีวิตจริง เช่น - การวัดและประเมินผลรายวิชา - การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต - การประเมินคุณธรรม - การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ	3.1.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชา เป็นการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์	1) มีการตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน 2) มีการใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา
		3.1.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม	1) ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชน สังคม 2) ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบครัวได้ 3) ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

ด้าน	ลักษณะ/คำนิยาม		รายละเอียดของด้าน
		3.1.3 การประเมินคุณธรรม ประเมินสิ่งที่ปลูกฝังในตัวผู้เรียน กิจกรรมด้าน พัฒนาดน พัฒนางาน และพัฒนาการอยู่ร่วมกันใน สังคม	1) มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน ในระหว่างภาค เรียน 2) มีการนำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมา พัฒนาผู้เรียนในภาคเรียนถัดไป 3) มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผล การประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา
		3.1.4 การประเมินคุณภาพการศึกษาออกระบบ ระดับชาติ วัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนของผู้เรียน สำหรับนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนา การศึกษา	1) มีการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนหลังจากการประเมิน ระดับชาติ

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านวัดผลประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

3. ขอความอนุเคราะห์ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตอบแบบสอบถามให้ตรงกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของท่านทุกข้อโดยไม่เว้น เพื่อได้ข้อมูลที่เป็นจริงและนำไปใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ขอให้ท่านให้คำตอบด้วยความสบายใจเพราะข้อมูลที่ได้ จะนำไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อดำเนินงานหน้าที่การงานของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นางศรีสมร ครุยานนท์
 นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาผู้ใหญ่
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงตามสภาพความเป็นอยู่ของท่าน ในกรณีที่เป็นช่องว่างโปรดเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. เพศ
 - () ชาย
 - () หญิง
2. อายุ
 - () ต่ำกว่า 30 ปี
 - () 30 - 40 ปี
 - () มากกว่า 40 ปี
3. วุฒิการศึกษา
 - () วุฒิการศึกษาที่จบ เช่น พธ.บ , วท.บ , ศศ.บ , ค.บ., บธ.บ (โปรดระบุ).....
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 - () น้อยกว่า 3 ปี
 - () 3 - 5 ปี
 - () มากกว่า 5 ปี
5. ระดับการสอน
 - () ระดับประถมศึกษา
 - () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - () ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย
 - () ทุกระดับ
6. ท่านเคยได้รับการอบรมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หรือไม่
 - () ได้รับการอบรม
 - () ไม่ได้รับการอบรม
7. ขนาดของ ศูนย์เขต และศูนย์อำเภอ
 - () ขนาดเล็ก
 - () ขนาดใหญ่
8. ศูนย์สังกัด
 - () ปริมณฑล
 - () กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสภาพการจัด ของครูศูนย์การ
เรียนชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาตัดสินใจว่าท่านปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการอยู่ในระดับใด
โดยทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่องรายการที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน
ตัวเลขในช่องระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มากที่สุด
4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มาก
3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ปานกลาง
2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ น้อย
1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ น้อยที่สุด

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
1	ด้านหลักสูตร						
	1.1 หลักสูตร						
	1.1.1 แนวคิด/ความเชื่อ						
	1) มุ่งเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น						
	2) ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ตนเอง สังคม และเรื่องที่ต้องคิดตัดสินใจ แบบบูรณาการ						
	3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลรอบด้านบูรณาการ เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข						
	4) ใช้ความรู้เนื้อหาเชื่อมโยงปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม						
	5) นำความรู้ในแต่ละวิชามารบูรณาการใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาความสามารถการทำงานและพึ่งตนเองได้						
	6) พัฒนาชีวิตตนเองโดยบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน						
	7) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	1.1.2 หลักการ						
	1) จัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและการจัดการเรียนรู้						
	2) หลักสูตรเปิดโอกาสได้เลือกวิธีเรียนที่ตนเองถนัด						
	3) หลักสูตรเน้นให้แสวงหาความรู้อย่างเสรี มีอิสระทางความคิด						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.3 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้						
	1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ควบคู่กับ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงาม						
	2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตได้						
	3) เพื่อพัฒนาให้ได้รับความรู้พื้นฐานสำหรับดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิตที่ดี						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.4 โครงสร้าง						
	1) ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาเลือกได้ตามความต้องการ						
	2) ผู้เรียนทุกระดับต้องเข้าร่วมกิจกรรม กพช. 100 ชม. และกิจกรรมโครงงาน 3 หน่วยกิต ในรายวิชาเลือก						
	3) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.5 สาระการเรียนรู้ มี 5 สาระ						
	1.1.5.1 สาระทักษะการเรียนรู้						
	1) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง						
	2) มีการบูรณาการความรู้ความเข้าใจ ทักษะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	3) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.5.2 สารความรู้พื้นฐาน						
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร						
	2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์						
	3) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์						
	4) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี						
	5) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.5.3 สารการประกอบอาชีพ						
	1) มีการบูรณาการความรู้ ในงานอาชีพมองเห็นช่องทางตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง						
	2) มีการบูรณาการความรู้ในด้านการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม						
	3) มีการบูรณาการความรู้ ในด้านการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.5.4 สารทักษะการดำเนินชีวิต						
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม						
	2) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต						
	3) มีการบูรณาการความรู้ด้านศิลปะและสุนทรียภาพ						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.1.5.5 สารการพัฒนาสังคม						
	1) มีการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง การปกครองและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	2) มีการบูรณาการความรู้ด้านสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข						
	3) มีการบูรณาการความรู้ด้านประชาธิปไตย จิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของ ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.2 การนำหลักสูตรไปใช้						
	1.2.1 การวิเคราะห์หลักสูตร						
	1) กำหนดรูปแบบกิจกรรมโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของ หลักสูตรเพื่อนำมาบูรณาการ						
	2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการ						
	3) มีการศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่สอนเพื่อนำมาบูรณาการกัน ในสาระวิชา หรือต่างสาระวิชา						
	4) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการภายใน สาระวิชา						
	5) วิเคราะห์โดยการนำเนื้อหาในหลักสูตรมาบูรณาการระหว่าง สาระวิชา						
	6) สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบ และบูรณาการแบบสอดแทรกวิชา อื่นเข้าไปในการสอนด้วย						
	7) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.2.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ						
	1) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของ ผู้เรียนโดยช่วยกันระดมพลังสมอง						
	2) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของชุมชน และมีการสำรวจ ความต้องการของชุมชน						
	3) มีการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของสังคมโดยช่วยกันระดม พลังสมองคิดประเด็นหลากหลายตามสถานการณ์						
	4) พิจารณาจัดกลุ่มสภาพของปัญหาแล้วนำมาเชื่อมโยงกับ เนื้อหา						
	5) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ครอบคลุมสภาพ ปัญหา ความ ต้องการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	6) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน						
	7) ครูและผู้เรียนพิจารณาเนื้อหาสอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนนำมาบูรณาการให้ได้มากเพื่อประหยัดเวลา/ลดการซ้ำซ้อน						
	8) ครูและผู้เรียนจัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้						
	9) มีการจำแนกแยกเนื้อหาบูรณาการ ว่าบูรณาการได้หรือบูรณาการไม่ได้						
	10) จัดลำดับเนื้อหาและจัดทำตารางรายภาคเรียน						
	11) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.3 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ						
	1.3.1 แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ						
	1) มีการกำหนดรายวิชา หัวเรื่อง ตัวชี้วัด และเนื้อหา						
	2) มีการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการในแต่ละวิธีการจัดการเรียนรู้						
	3) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.3.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ						
	1.3.2.1 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม						
	1) มีการวางแผนการสอนเสริมโดยแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ตามความยากง่ายและปานกลาง และนำมาบูรณาการกัน						
	2) มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน						
	3) มีการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า งานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการแบบบูรณาการ						
	4) จัดกระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดเป็น ให้ฝึกคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง						
	5) ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา ในลักษณะถาม - ตอบลักษณะบูรณาการ						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	6) พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. มีการติดตามและช่วยเหลือผู้เรียนโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน หรือครูผู้สอน						
	7) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.3.2.2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง						
	1) มีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบบูรณาการ						
	2) กำหนดแผนในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับวิชาที่ลงทะเบีย						
	3) กำหนดให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีสื่อแบบเรียน และสื่อจากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ผู้รู้						
	4) มีการมอบหมายใบงานให้ผู้เรียนศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้ความรู้และทักษะแบบบูรณาการ						
	5) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.3.2.3 การเรียนรู้แบบทางไกล						
	1) มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารและบูรณาการการเรียนรู้						
	2) มีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล และอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ ในลักษณะสื่อแบบบูรณาการการเรียนรู้						
	3) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	1.3.2.4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน						
	1) มีการกำหนดสถานที่ และตารางเรียนที่เหมาะสม มีรูปแบบการสอน และฝึกปฏิบัติแบบบูรณาการ						
	2) จัดสื่อ อุปกรณ์ ในชั้นเรียนที่สามารถบูรณาการทุกวิชาเรียนได้						
	3) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
	2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
	1) บูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการคิด การทำ การจำ แก้ปัญหา และการพัฒนา						
	2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้						
	3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	2.1.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ						
	1) ร่วมกับผู้เรียนกำหนดสภาพปัญหาความต้องการ จากสถานการณ์ในชีวิตจริง						
	2) ทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและความต้องการ เน้นการมีส่วนร่วม						
	3) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง						
	4) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม						
	5) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา						
	6) ท่านและผู้เรียนใช้กระบวนการระดมสมอง สะท้อนความคิด และอภิปรายความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้						
	7) ท่านและผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้						
	8) ท่านและผู้เรียน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินพัฒนาการเรียนรู้						
	9) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	2.1.2 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)						
	1) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความต้องการของ						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	ระดับการปฏิบัติ					ไม่มีการปฏิบัติ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	ผู้เรียน						
	2) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงสังคม สิ่งแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิต						
	3) จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตบูรณาการกับโครงการค่ายการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม						
	4) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
	2.1.3 สื่อและแหล่งเรียนรู้						
	1) มีการใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ ในสื่อชิ้นเดียวกัน						
	2) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสอดคล้องกับวิชาที่เรียน						
	3) ใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการเข้ากับสถานการณ์อย่างเหมาะสม						
	4) ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ						
	5) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						
3	ด้านการวัดผลและประเมินผลแบบบูรณาการ						
	3.1 การวัดผลประเมินผลแบบบูรณาการ						
	1) มีการตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน ระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน						
	2) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมิน โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระของรายวิชา						
	3) ประเมินจากการมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนสังคม						
	4) ประเมินจากกิจกรรมที่สามารถสร้าง/พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตนเอง ครอบคลุมได้						
	5) ประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง						

ข้อ	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีการปฏิบัติ
		5	4	3	2	1	
	ท่านมีแนวทาง หลักการ และวิธีการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับใด						
	6) มีการประเมินคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน เพื่อการพัฒนาตน พัฒนาการทำงาน พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ในระหว่างภาคเรียน						
	7) นำผลการประเมินด้านคุณธรรมระหว่างภาคมาพัฒนาผู้เรียนในภาคเรียนถัดไป						
	8) มีการเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่มีผลการประเมินคุณธรรมน้อยกว่าเกณฑ์ เพื่อการพัฒนา						
	9) มีการวางแผนพัฒนาผู้เรียนก่อนเข้ารับการประเมินระดับชาติ						
	10) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของคุรุศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตกรุงเทพ
มหานคร และปริมณฑล

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม



ที่ ศธ 0519.12/๒๕๕๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ดร. ปาน กิมปี

เนื่องด้วย นางสาวศรีสมร คุรยานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศรีสมร คุรยานนท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080-200-8155



ที่ ศธ 0519.12/๒๔๙๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวพรทิพย์ กล้ารบ

เนื่องด้วย นางสาวศรีสมร ฤชานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศรีสมร ฤชานนท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ทันวิวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080-200-8155



ที่ ศธ 0519.12/4692

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวอังคณา สีสกุล

เนื่องด้วย นางสาวศรีสมร ทรุยานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศรีสมร ทรุยานนท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติศาสตร์ โทรศัพท์ 080-200-8155



ที่ ศธ 0519.12/4694

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หายไปหายไป อินทินะ

เนื่องด้วย นางศรีสมร ทรุยานนท์ นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางศรีสมร ทรุยานนท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติศาสตร์ โทรศัพท์ 080-200-8155



ที่ ศธ 0519.12/๔๕๖3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร. วังผืด ไชยสัจจกุล

เนื่องด้วย นางสาวศรีสมร ทรยานนท์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาระดับสูง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สนอง โลหิตวิเศษ และ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศรีสมร ทรยานนท์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัทพ์ 080-200-8155

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ศรีสมร ครุยานนท์
วันเดือนปีเกิด	30 กันยายน 2506
สถานที่เกิด	เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1248/18 สุขุมวิท 50 ซอยเริ่มเจริญ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการ (รับเงินเดือนอันดับ คศ.2)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตวัฒนา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	ประถมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบพิตรวิทยา
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค
พ.ศ. 2530	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค
พ.ศ. 2537	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2545	ครุศาสตรบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ